

**ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE
BULUNAN ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR**

*Abdurrahman ÖZDEMİR**

Özet: Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda Çorum merkezde üç kütüphane vardı. Daha sonra bu kütüphaneler Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi adıyla tek çatı altında bütünleşmiştir. Bu çalışmada söz konusu bütünleşme sürecine ilişkin özet bilgiler verildikten sonra ilgili kütüphanede bulunan Arap dili ve belâgatına dair yazma eserlerin konularına göre tasnifli bir dökümü gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kütüphane, yazma, Arapça, dil, belâgat, Çorum.

**THE MANUSCRIPTS ON ARABIC LANGUAGE AND
ELOQUENCE IN ÇORUM HASAN PASHA PROVİNCIAL
PUBLIC LIBRARY**

Summary: There were three libraries in the centre of Çorum when the Republic of Turkey was established. Then those libraries were united under the same roof by the name of Çorum Hasan Pasha Provincial Public Library. This article, after giving a brief information about that unification process, puts an inventory for manuscripts on Arabic Language and Eloquence classifying them as their subjects.

Keywords: Library, manuscript, Arabic, language, eloquence, Çorum..

* Yrd. Doç. Dr., Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi. (elme: ozdemira@gazi.edu.tr)

ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR

GİRİŞ:

Bu çalışma 'Osmanlı'nın son döneminde Çorum' eksenli bir projenin Arap Dili ve Belâgatı ile ilgili ayağını oluşturmaktadır. Osmanlı'nın son döneminde Çorum'da toplam üç kütüphane bulunmaktaydı. Yaşanan bir dizi süreçten sonra belirtilen kütüphanelere ait tüm kültürel birikim tek bir çatı altında toplanmış ve Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi adını almıştır.

Bu çalışmamızda öncelikle bu sürece ilişkin özet bilgiler aktaracak, ardından anılan kütüphanedeki yazmalar içinde Arap Dili ve Belâgatına ilişkin yazmaları konularına göre tasnif edip listeler halinde entelektüel camianın alakasına sunacağız.

I- TARİHÇE:

Çorum Ulu Camii avlusunda III. Alaaddin Keykubat'ın kurduğu Cami-i Kebir Medresesi'nin yanına Beşiktaş Muhafızı Hacı Hasan Paşa bir kütüphane yaptırdı. 1895 yılında inşa edilen bu kütüphaneden anılan Camiin etrafındaki medreselerde okuyan talebeler yararlanmaktaydı.

Görüldüğü kadarıyla Hacı Hasan Paşa başlangıçta 170 kitapla kurduğu kütüphanesini, İstanbul'dan gönderdiği kitaplarla sürekli desteklemiştir. Adı geçen kütüphanenin içinde şahıs kütüphanesinde bulunamayacak kadar değerli eserlerin bulunması böyle bir tahmine yol açmaktadır.

1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü ve medreselerin kapatılmasını müteakip bahse konu kütüphane Fevzi Paşa ve Müftü Ahmet Fevzi Efendi kütüphaneleriyle birleştirilmiş ve Milli Kütüphane adıyla, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı il halk kütüphanesi haline getirilmiştir. Belirtilen tarihte kütüphane olarak inşa edilen şimdiki Belediye Başkanlığı binasında 1942 yılına kadar hizmet veren kütüphane 1942 – 1943 tarihlerinde şimdiki Emniyet Müdürlüğü'nün yerinde bulunan İnkılap İlkokulu'nun bir odasında kendine yer bulabilmiştir. 1944 yılında tekrar kendi binasının alt katına geri dönen kütüphane, 1963 yılında hali hazırdaki binasına taşınmış, daha sonra kendisine Hasan Paşa'nın adı verilmiştir.

Tarihi üç kütüphanenin birleştirilmesiyle oluşturulan bu kütüphanede 3500 kadarı el yazması, toplam 50 bini aşkın kitap bulunmaktadır.¹

II- ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR:

Arap Dili ve Belâgatı farklı alt disiplinleri olan kapsamlı bir bilim dalıdır. Çalışmamızın bundan sonraki kısmında, her bir alt disiplinin tanım çerçevesini çizdikten sonra kapsam alanındaki eserlerin belirli bir sistematik dahilinde dökümü yapılmaktadır.

A- SARF (Morfoloji): Dilbilimin, istenen anlamı elde etmek için kelimenin iç yapısında yapılan değişiklikleri ve bunları icrada uyulması gereken kuralları konu alıp inceleyen dalıdır². Adı geçen alana dair Çorum Hasan Paşa Kütüphanesinde bulunan Arapça yazmalar şunlardır:

1- EMSİLE VE EMSİLE ŞERHLERİ

Anonim, *el-Emsiletu'l-muhtelif*e, Kayıt No: 23283/7.³

Anonim, *Şerhu'l-Emsiletu'l-muhtelif*e, Kayıt No: 2779/4.⁴

Anonim, *Müntehabu halli Emsiletu'l-muhtelif*e, Kayıt No: 5885.

Anonim, *Zehratu'l-kulüb*, 5460/3.⁵

Dâvud b. Mehmed Karsî (öl. 1169/1755'ten sonra), *Şerhu'l-Emsiletu'l-muhtelif*e, Kayıt No: 2834/2.⁶

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

Hicâbî Abdülbâkî b. Muhammed el-Kırmî el-Bahçesarâyî, *el-Ebkiretu'l-mu'telife fi şerhi Emsileti'l-muhtelife*, Kayıt No: 3150/1.
Lalî Ahmed Çelebî b. Mustafâ es-Sârûhânî (öl. 971/1563), *Şerhu'l-Emsileti'l-muhtelife*, Kayıt No: 5434/4.⁷
Muslihuddîn Mustafâ b. Şaban el-Gelibolî es-Sürûrî (897-969/1492-1562), *Şerhu'l-Emsileti'l-muhtelife*, Kayıt No: 2790/1.⁸
Muslihuddîn, *el-Müsarrih (Şerhu'l-Emsile)*, Kayıt No: 2831.

2- BİNÂ VE BİNÂ ŞERHLERİ

Anonim, *Binâu'l-ef'âl*, Kayıt No: 20966/4.⁹
Ahmed b. Ali b. Osman b. Mustafa b. Ömer, *Kitâbu sıbyân Şerhu'l-Binâ*, Kayıt No: 5485/4.
Muslihuddîn, *Murşidu'l-ğınâ bi-şerhi emsileti'l-Binâ*, Kayıt No: 2814/1.
Muslihuddîn Mollâ, *Murşidu'l-fetâ Şerhu emsileti'l-Binâ*, Kayıt No: 5478.
Abdulganî Efendî, *Şerhu Binâ'i'l-ef'âl*, Kayıt No: 5462/3.¹⁰
Anonim, *Şerhu Binâ'i'l-ef'âl*, Kayıt No: 2814/3.¹¹
Dînköz Şemseddîn Ahmed b. Abdullâh Rûmî (öl. 860/1455), *Şerhu Binâ'i'l-ef'âl*, Kayıt No: 5443/2.
5458/1 Muhammed b. Abdilhâmid el-Kefevî (öl. 1168/1754), *Şerhu Binâ'i'l-ef'âl*, Kayıt No: 5458/1.¹²

3- MAKSÛD VE MAKSÛD ŞERHLERİ

Ebû Hanîfe Nu'mân b. Sâbit el-Kûfî (80-150/699-767), *el-Maksûd*, Kayıt No: 2779/1.¹³
Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî (929-981/1523-1573), *İm'ânu'l-Enzâr*, Kayıt No: 1110/2.
Hüseyn b. Hasan b. İsmail es-Sermârî (öl. 1040/1630), *ed-Durru'l-menkûd fi şerhi'l-Maksûd*, Kayıt No: 5509.¹⁴
Anonim, *Şerhu'l-Maksûd*, Kayıt No: 1923/2.¹⁵
Sâlih b. Süleymân, *Şerhu'l-Maksûd*, Kayıt No: 2833/1.
Muhammed b. Halîl b. Danyal el-Mavsîfî (646-710/1248-1310), *Şerhu'l-Maksûd*, Kayıt No: 2827/1.
İbrâhîm b. Hamza (915/1509'da sağ), *Şerhu'l-Maksûd*, Kayıt No: 6762/1.
Velî b. Ahmed, *el-Matlûb (Maksud Şerhi)*, Kayıt No: 5464/1.¹⁶
Yûsuf b. Abdulmelik b. Bahşâyîş (öl. 939/1532), *el-Mazbût* (Maksud Muhtasarı), Kayıt No: 2979.¹⁷
Anonim, *Ruhu's-şurûh*, 1728.
Abdullâh b. Mehmed Kuyucaklı (1139/1727'de sağ), *Ruhu's-şurûh*, 5473.¹⁸
Aysî Mehmed Tirevî (öl. 1061/1651), *Rûhu's-şurûh*, 5464/2.¹⁹

4- 'İZZÎ VE 'İZZÎ ŞERHLERİ

İzzeddîn Ebû'l-Fedâ'il İbrâhîm b. Abdulvehhâb ez-Zencânî (öl. 655/1257), *el-'İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 6755/4.²⁰
Anonim, *Şerhu dîbâceti'l-'İzzî*, Kayıt No: 4882/1.
Alî Kuşçu Alâaddîn Alî b. Muhammed (öl. 879/1474), *Şerhu'l-'İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 2868.
Anonim, *Şerhu'l-'İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 2779/2.²¹
Muhterem b. Şeyh Muhammed Tokatî, *Şerhu'l-'İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 2828/3.
Müferrec b. Ebî'l-Hasan b. Müferrec el-Ebrezî (öl. 1024/1615), *Şerhu'l-'İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 5504.
es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî (740-816/1340-1413), *Şerhu'l-'İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 5479/2.

ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR

- Sadeddîn Mes'ûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *Şerhu'l-İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 5466.²²
- Şeyh Abd-Allâh, *Şerhu'l-İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 2828/1.
- Yahya b. İbrâhîm ez-Zencânî (öl. 1050/1640), *Şerhu'l-İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 5500.²³
- Anonim, *Hâşiye alâ Şerhi'l-İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 5498.
- Nâsiruddîn İbrâhîm (öl. 1041/1631), *Hâşiye alâ Şerhi'l-İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 2783.
- Sadeddîn Sadullâh el-Berdaî (712-793/1312-1390), *Hâşiye alâ Şerhi'l-İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 2840/1.
- Şemseddîn Muhammed b. Kâsım el-Gazze, *Hâşiye alâ Şerhi'l-İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 2816/2.
- Zekeriyâ b. Muhammed b. Ahmed el-Ensârî (823-926/1420-1520), *Hâşiye alâ Şerhi'l-İzzî fi't-tasrîf*, Kayıt No: 5471.
- Dede Cöngi Kemâluddîn İbrâhîm b. Yahya Amâsî (öl. 975/1567), *Dede Cöngi* (Teftazani'nin İzzî Şerhine haşiye), Kayıt No: 93287.²⁴

5- MERÂH VE MERÂH ŞERHLERİ

- Ahmed b. Alî b. Mes'ûd, *Merâhu'l-ervâh*, Kayıt No: 5506/1.²⁵
- Anonim, *Muhtasar fi ebyâtı Merahi'l-ervâh*, Kayıt No: 2714/4.
- Abdullâh b. Sefer, *el-Felâh fi şerhi'l-Merâh*, Kayıt No: 2865/1.
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *el-Felâh fi şerhi'l-Merâh*, Kayıt No: 2825.²⁶
- Muhammed b. Alî b. Hilâl, *el-İsbâh alâ Merâhi'l-ervâh*, Kayıt No: 2816/1.
- Kara Sinân Yûsuf b. Abdulmelik b. Bahşâyîş (öl. 852/1448), *Ravâhu'l-ervâh*, Kayıt No: 2872/1.²⁷
- Abdurrahman b. Halil Boluvî, *Şerhu Merâhi'l-ervâh*, Kayıt No: 2826/1.²⁸
- Dînkôz Şemseddîn Ahmed b. Abdullâh er-Rûmî (öl. 860/1455), *Şerhu Merâhi'l-ervâh*, Kayıt No: 2875.²⁹
- Feriştehoğlu Abdullatif b. Abdulazîz Tîrevî (öl. 797/1395), *Şerhu Merâhi'l-ervâh*, Kayıt No: 1620.³⁰
- Muhterem b. Şeyh Muhammed Tokatî, *Şerhu Merâhi'l-ervâh*, Kayıt No: 2828/1.
- Hasan Paşa b. Kara Alâeddîn Alî (öl. 800/1397), *el-Mifrâh* (Merâh şerhi), Kayıt No: 5468.³¹

6- ŞÂFİYE VE ŞÂFİYE ŞERHLERİ

- İbnu'l-Hâcib Cemâleddîn Ebû 'Amr Osman b. Ömer, (570-646/1174/1249), *eş-Şâfiye*, Kayıt No: 5439.
- Ebû Yahyâ Zekeriyâ b. Muhammed el-Ensârî (823-926/1420-1520), *el-Menâhicu'l-kâfiye fi şerhi's-Şâfiye*, Kayıt No: 2844
- İbn Hişâm Cemâleddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf (708-761/1308-1360), *Şâfiye fi's-Sarf*, Kayıt No: 8262.³²
- Anonim, *Şerhu's-Şâfiye*, Kayıt No: 5392.³³
- Cemâleddîn Abdullâh b. Muhammed Nokrakâr (706-776/1306-1374), *Şerhu's-Şâfiye*, Kayıt No: 5391.³⁴
- İrkiçzâde Ali Tokatî, *Şerhu's-Şâfiye*, Kayıt No: 2849/2.
- Radiyyuddîn Muhammed b. Hasan el-Esterâbâdî (öl. 686/1287), *Şerhu's-Şâfiye*, Kayıt No: 2819.³⁵
- Nizâmeddîn el-Hasan b. Muhammed el-A'rac en-Nîsâbüri (öl. 728/1328), *Şerhu's-Şâfiye*, Kayıt No: 2850.³⁶

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

Fahredden Ahmed b. el-Hasan el-Çârperdî (664-746/1265-1345), *Şerhu's-Şâfiye*, Kayıt No: 2842/1.³⁷

7- TAsRÎF VE TAsRÎF ŞERHLERİ

Anonim, *Kitâbu't-Tasrîf*, 4577.

Anonim, *Şerhü fi't-Tasrîf*, 2867.

Anonim, *Şerhü Tasrîf İbni Malik*, 2785/1.

Anonim, *Şerhü'l-Haramiye fi't-Tasrîf*, 2813/1.

Muvaffakuddîn Ebû'l-Bekâ Ya'îş b. Alî (öl. 643/1245), *Şerhü't-Tasrîf*, 2787.

Şemseddîn b. Niksarî, *Şerhü'l-Haramiyye fi't-Tasrîf*, 2809.

Anonim, *Ta'lika alâ Şerhi't-Tasrîf*, 2785/2.

Ubeydullâh Muhammed b. Abdülazîz es-Semerkandî (öl. 953/1546), *Şerhu Risâle fi't-Tasrîf*, 2853/1.

8- SARF İLMİNE DAİR DİĞER ESERLER

Osmân b. İbrâhîm el-Halebî, *el-Kirbe fi Risâleti's-Sarfıye*, Kayıt No: 2779/3.

Cemâleddîn İshâk b. Mehmed Karamânî (öl. 930/1524), *et-Tevâbi' fi's-sarf*, Kayıt No: 2857.

Anonim, *Kavâ'idü'l-i'lâl*, Kayıt No: 23283/2.

İlyas b. Hızır, *Kitâbu't-tasrîf*, Kayıt No: 4577

Muhammed b. İbrâhîm İbn el-Hanbelî el-Halebî (908-971/1502-1565), *Mustevcibetu't-teşrîf bi tavdihi Şerhi't-Tasrîf*, 2832.

Ebû'l-Fazl Ahmed b. Muhammed el-Meydânî (öl. 518/1124), *Nuzhetu't-tarf fi 'ilmi's-sarf*, Kayıt No: 2876/1.³⁸

Anonim, *Risâle fi beyâni aksâmî'l-fi'l*, Kayıt No: 2830/5.

Anonim, *Risâle fi beyâni'l-idğâm*, Kayıt No: 3679/5.

Osmân b. Mustafâ Beypazarî, *Risâle fi hakki'n-nisbe*, Kayıt No: 1718/3

Ahmed b. Mustafâ, *Risâle fi'l-es'ileti ve'l-ecvibe alâ emsileti'l-ef'âl*, Kayıt No: 2822/1.

Anonim, *Risâle fi's-sarf*, Kayıt No: 23283/1

Anonim, *Risâle fi mukaddimeti'l-i'râb ve't-tasrîf*, Kayıt No: 23282/2.

Anonim, *Risâletü'l-'ilel fi's-sarf*, 5507/2.

Anonim, *Şerh fi's-sarf*, 5475/2.

Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî (929-981/1523-1573), *Kifâyetü'l-mübtedî*, 5436/2(a).

Kuşadalı Ahmed Efendî (öl. 1195/1780), *İnayetü'l-mubteğî fi şerhi Kifayeti'l-mübtedî*, 2829.

Hüseyin Hüsnü el-Muhâcir, *Külliyât şâmile alâ Sevâi't-tarîk*, 2871/2.

Mahmûd b. Edhem, *Minhâcü'l-edeb*, 5510/2.

Anonim, *Risâle fi nisbeti'l-cem'*, 593/5.

Anonim, *Risâle fi'l-mâdî*, 2774/2.

Alî Kuşcu Alâ ed-dîn Alî b. Muhammed (öl. 879/1474), *Unkûdu'z-zevâhir fi Nazmi'l-cevâhir*, 2877.

9- SARF – NAHİV MÜŞTEREK

Anonim, *Risâle fi mukaddimeti'l-i'râb ve't-tasrîf*, 23282/2.

Anonim, *el-Hâdî fi'n-nahv ve's-sarf*, 2813/2.

10- SARF – NAHİV – BEYAN MÜŞTEREK

İsâmuddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Mizanü'l-edeb fi lisâni'l-Arab*, 3661/1.

Muhammed Taşkendi (öl. 980/1572), *Ucâletü'l-beyân fi Şerhi'l-Mizan*, 5542.

ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR

B- NAHİV (Sentaks): Cümlelerin yapısı, kelimenin cümle inşasında rolü ve bu role göre kendisinde meydana gelen yapısal olmayan arızî nitelikteki değişiklikleri konu alan bir dilbilim dalıdır³⁹. Adı geçen alana dair Çorum Hasan Paşa Kütüphanesinde bulunan Arapça yazmalar şunlardır:

1- AVÂMİL VE AVÂMİL ŞERHLERİ

Abdulkâhîr b. Abdurrahman el-Cürcânî (öl. 471/1078), *el-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 32.⁴⁰

Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî (929-981/1523-1573), *el-Avâmilü'l-cedîde*, Kayıt No: 268/1.⁴¹

Mazlumzâde Mustafa, *el-İnzâru's-sa'ide fi i'râbi'l-Avâmilü'l-cedîde*, Kayıt No: 2661.

Ahmed b. Muhammed Magnisâvî (öl. 1000/1591), *Câmi'u'l-kifâye*, 2681/2.⁴²

Anonim, *İ'râbu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5303/3.

Işık Kâsım İznîkî (öl. 945/1538), *İ'râbu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5332/1.⁴³

Hüseyn b. Muhammed, *İ'râbu'l-Avâmil*, Kayıt No: 2566/3.

Yahyâ b. Bahşî (öl. 900/1494), *Lemhu mesâ'ili'n-nahviyye fi şerhi Avâmilü'l-Birgiviyye*, Kayıt No: 5299/1.

Hacı Baba b. İbrahim b. Abdülkerim et-Tosyevî (öl. 871/1467), *Mie kâmile fi şerhi Mie âmîle*, Kayıt No: 2687.

Muhammed b. Ahmed el-Mugnî, *Mu'ribu'l-Avâmilü'l-cedide*, Kayıt No: 5303/1.

Işık Kâsım İznîkî (öl. 945/1538), *Mu'ribu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 35845.

Hüseyn b. Muhammed, *Mu'ribu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5339.

Mûsâ Efendî, *Muslihu'l-mesâili'n-nahviyye fi şerhi'l-Avâmil*, Kayıt No: 2682/2.

İbrahim b. Ali b. Muhammed, *Şerhu'l-Avâmilü'l-cedîde*, Kayıt No: 2758.

Veliyyuddîn el-Hadârî, *Şerhu'l-Avâmilü'l-cedide*, Kayıt No: 36.

Kuşadalı Ahmed Efendî (öl. 1195/1780), *Şerhu'l-Avâmilü'l-cedide*, Kayıt No: 5299/2.

Hıdır ed-Dehrî, *Şerhu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5333/2.

Anonim, *Şerhu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 166/3.⁴⁴

Cinî, *Şerhu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 2688/3.

el-Gürânî, *Şerhu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 2566/1.

Ramazân Mehmed Mudurnî, *Şerhu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5356.

Musannifek Alâuddîn Ali b. Muhammed eş-Şâhrûdî (803-875/1401-1470), *Şerhu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5383/2

Mevlânâ Cân Ahmed b. Emîr Ahmed Karabâgî (öl. 900/1494 civarı), *Şerhu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5333/3.

Yahyâ b. Nasûh b. İsrâîl (öl. 950/1532 civarı), *Şerhu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5271.⁴⁵

Zeynizâde Hüseyin b. Ahmed Bursavî (öl. 1167/1753), *Ta'likü'l-fevâzıl alâ i'râbi'l-Avâmil*, Kayıt No: 5242/3.⁴⁶

Anonim, *Terceme-i el-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5383/1.

Kemaleddin el-Müderriş, *Terceme-i İ'râb fi dabtî kavâ'idü'l-i'râb*, Kayıt No: 5349.

Anonim, *Tertîbu'l-Avâmilü'l-mie*, Kayıt No: 5380.

2- IZHÂR VE IZHÂR ŞERHLERİ

Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî (929-981/1523-1573), *İzhâru'l-Esrâr*, 5260/2.⁴⁷

Dâvud b. Mehmed Karsî (öl. 1169/1755'ten sonra), *Şerhu İzhâri'l-Esrâr*, 2775.

İbnu'l-Kassâb İbrâhîm (öl. 1029/1619), *Şerhu İzhâri'l-Esrâr*, 2662.

Kassâbzâde Mehmed b. İbrâhîm Rûmî (öl. 1055/1645), *Şerhu İzhâri'l-Esrâr*, 5212.

Süleymân b. Ahmed, *Zubdetu'l-enzâr fi halli akdi İzhâri'l-Esrâr*, 5302.

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

- Abdullah b. Muhammed b. Veli (1122/1710), *Zübdetü'l-i-râb fi İzhâri'l-esrâr*, 5315.⁴⁸
- Anonim, *eş-Şerh fi'n-Nahv*, 5545/3.
- Muhammed b. Alî Sabân, *Şerhu dibâceti şerhi'l-İzhâr*, 2737.
- Vahyî-zâde Mehmed b. Ahmed İznîkî (940-1018/1541-1609), *Tenbihü'l-enzâr alâ mâ Vaka'a fi mebâriki'l-İzhâr*, 3600/1.
- Süleymân Feyzî Paşa b. Abdullâh İzmîrî Tevkîcî (öl. 1208/1794), *Feyzu'l-bihâr alâ riyâdi'l-İzhâr*, 2660.
- Zeynizâde Hüseyin b. Ahmed Bursavî (öl. 1167/1753), *Hallu esrâri'l-ahyâr alâ i'râbi İzhâri'l-Esrâr*, 5287.
- Adalı Mustafâ b. Hamza (öl. 1085/1674'ten sonra), *Netâicu'l-efkâr Şerhu'l-İzhâr*, 5209.⁴⁹
- İsmail b. Osman b. Bekir b. Yusuf Niyazi (öl. 1275/1859), *Ref'u'l-estâr alâ Muğlakâti'l-İzhâr*, 6761/4.

3- KÂFİYE VE KÂFİYE ŞERHLERİ

- İbnu'l-Hâcib Cemâleddîn Ebû Amr Osmân b. Ömer (570-646/1174-1249), *el-Kâfiye*, 5309.⁵⁰
- Nüreddîn Abdurrahman b. Ahmed el-Câmî (817-898/1414-1492), *el-Fevâidu'z-ziyâiyye fi halli müşkilâti'l-Kâfiye*, 18778.⁵¹
- Kemal b. Ali b. İshak, *Avnu'l-vâfiye fi şerhi'l-Kâfiye*, 2714/1.⁵²
- Rükneddîn el-Hasen b. Muhammed el-Esterâbâdî (645-715/1247-1315), *el-Vâfiye fi şerhi'l-Kâfiye*, 49⁵³.
- Anonim, *Eşkâlu'l-cumle fi evveli'l-Kâfiye*, 5217/2.
- Hâcî Bâbâ b. İbrâhîm b. Abdülkerim Tosyevî (öl. 871/1466), *Evfe'l-vâfiye fi şerhi'l-Kâfiye*, 35848.
- Anonim, *Hâşiye alâ dibâceti'l-Kâfiye*, 5313/1.
- Veciheddin Ömer b. Abdülmuhsin Erzincânî (öl. 871/1466), *Hâşiye alâ şerhi'l-Kâfiye*, 2733/3.
- Anonim, *Hâşiye alâ şerhi'l-Kâfiye*, 2765/1.
- Muhammed b. Hasan er-Ruûsî (öl. 713/1313'den sonra), *Tuhfetü's-şâfiye fi şerhi'l-Kâfiye*, 2594.
- Anonim, *Hâşiye ale'l-Vâfiye*, 5364/1.
- Abdulgafûr el-Lârî (öl. 912/1506), *Hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 8249.⁵⁴
- Ahmed Fevzî b. Alî Arif Çorumî (öl. 1253-1327/1837-1909), *Hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 5156.
- Anonim, *Hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 5246.
- İsâmuddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 5252.⁵⁵
- İsmet-Allâh Muhammed b. Mahmûd el-Buhârî (öl. 840/1436), *Hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 5267.⁵⁶
- Kadızâde Mehmed Efendi (öl. 1173/1759), *Hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2712/1.
- Ömer b. Abdülmuhsin Erzincânî, *Hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2697/4.
- Rükneddîn el-Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdî (645-715/1247-1315), *Hâşiye ale'l-Kâfiye*, 2706.
- Ahmed b. Mehmed b. Ahmed Çorumî (1180/1767'de sağ), *Hâşiye alâ Mukaddimeti'l-Kâfiye*, 5232/1.
- es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî (740-816/1340-1413), *Hâşiye ale'l-Vâfiye*, 5377.⁵⁷
- Anonim, *Hâşiye ale'l-Vâfiye*, 5355/2
- Rükneddîn el-Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdî (645-715/1247-1315), *Hâşiye alâ Şerhi'l-Kâfiye*, 5350.

**ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP
DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR**

- İsâ b. Muhammed b. Ubeydullâh es-Safevî (900-953/1494-1546), *Hâşiye alâ Şerhi'l-Kâfiye*, 2698/1.⁵⁸
- Muhammed b. Kadduş el-Kırmî (1080/1669'da sağ), *Hâşiyetu'l-hâşiye alâ Şerhi'l-Kâfiye*, 5325.
- Ahmed Fevzî b. Alî Arif Çorumî (öl. 1253-1327/1837-1909), *Hâşiyetu'l-hâşiye alâ Şerhi'l-Kâfiye*, 2712/2.
- Anonim, *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 6752.⁵⁹
- Hasan Efendî, *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2639/2.
- İbrâhîm b. Muhammed ez-Zemunî eş-Şafi'î (öl. 1079/1668), *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2698/2.
- Kırmî, *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2701.
- Molla İlyas, *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2677.
- Halîl b. Selîm b. İbrâhîm (1070/1659'da sağ), *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 5291.⁶⁰
- Hüseyin el-Karavî İbnü's-Şeyh Feyzullâh b. Abdülkerim, *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2689/1.
- Muhammed b. Muharrem es-Sukûnî, *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 5220/2.
- İbrâhîm b. Muhammed el-Meymûnî (öl. 1079/1668), *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2698/4.⁶¹
- Abdullâh el-Lebib, *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 5236/1.
- Abdullâh ez-Zâhidî Bosnavî (1080/1667'de sağ), *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 5293.⁶²
- Alî Kuşcu Alâüddîn Alî b. Muhammed (öl. 879/1474), *Muhtasar fî i'râbi sûreti'l-Fâtiha ve kitâbi'l-Kâfiye*, 2659.
- Anonim, *Mu'ribu'l-Kâfiye*, 5279.
- Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmed Bursavî (öl. 1167/1753), *Mu'ribu'l-Kâfiye*, 5237.⁶³
- Anonim, *I'râbu'l-Kâfiye fî'n-nahv*, 5355/1.
- Sirâcuddîn Muhammed b. Ömer el-Halebî (öl. 850/1446), *Kesfü'l-Vâfiye fî şerhi'l-Kâfiye*, 2694/3.⁶⁴
- Rükneddîn el-Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdî (645-715/1247-1315), *Şerhu Dibâceti'l-Vâfiye*, 2922/3.
- Muharrem b. Ebû'l-Berekât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan ez-Zilî Sîvâsî (öl. 1000/1592), *Şerhu'l-Fevâidi'z-Ziyâiyye*, 2740.
- Şeyh İsâ b. Muhammed es-Safevî (öl. 906/1500), *Şerhu'l-Kâfiye*, 2725.
- Necmeddîn es-Sa'îdî el-Acemî, *Şerhu'l-Kâfiye*, 2717.⁶⁵
- Rükneddîn el-Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdî (645-715/1247-1315), *Şerhu'l-Kâfiye*, 2618.
- İsâmuddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Şerhu'l-Kâfiye*, 2720.⁶⁶
- Radiyyuddîn Muhammed b. Hasan el-Esterâbâdî (öl. 686/1287), *Şerhu'l-Kâfiye*, 2596.⁶⁷
- Şihâbuddîn Ahmed b. Ömer el-Hindî ed-Devletâbâdî (öl. 849/1445), *Şerhu'l-Kâfiye*, 5247.⁶⁸
- Anonim, *Ta'lika alâ Şerhi'l-Kâfiye*, 4065/6.
- Anonim, *Risâle fî mes'ele'ti'l-kuhl ani'l-Kâfiye*, 5364/3.
- Anonim, *Şerhu dibâceti'l-Vâfiye*, 5355/3.

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

4- ELFİYYE VE ELFİYYE ŞERHLERİ

- İbn Mâlik Cemâleddîn Muhammed b. Abdullâh et-Tâî (600-672/1203-1273), *el-Elfıyye*, 6753.⁶⁹
- Zekerıyyâ b. Muhammed b. Ahmed el-Ensârî (823-926/1420-1520), *Hâşıye alâ şerhi'l-Elfıyye fî'n-nahv*, 2678.
- Takiyyüddîn Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed eş-Şumunnî (810-872/1407-1467), *Minhâcu'l-mesâlik ilâ Elfıye*, 2675.
- Ebû Zeyd Abdurrahman Alî b. Sâlih el-Mutarrızî (öl. 807/1405), *Şerhu'l-Elfıyeti li İbn Mâlik*, 408.⁷⁰
- İbn Akîl Abdullâh b. Abdurrahmân en-Nahvî (698-769/1298-1367), *Şerhu'l-Elfıyye fî'n-nahv*, 5255.
- Mahmûd b. Ahmed eş-Şarîşî (öl. 769/1367), *Ta'likâtü'l-vâfiyye Şerhu Dürreti'l-Elfıyye*, 2607.⁷¹
- Muhammed b. Süleymân el-Mukrî (740/1339'da sağ), *Tarîku's-sâlik li-Elfıyyeti İbn Malik*, 2742.
- Zeynuddîn Hâlid b. Abdullâh el-Ezherî (838-905/1434-1499), *et-Tasrîh* (evdahu'l-mesalik haşıyesi), 2569.⁷²
- İbn Hişâm Cemâleddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf (708-761/1308-1360), *Evdahu'l-mesâlik ilâ Elfıyyeti İbn Mâlik*, 2592.

5- MİSBÂH VE MİSBÂH ŞERHLERİ

- Nâsır b. Abdusseyyid el-Mutarrızî (538-610/1143-1213), *el-Misbâh*, 8236/3.⁷³
- Anonim, *Şerhu'l-Misbâh fî'n-nahv*, 2735.
- Hasan Paşa b. Kara Alâeddîn Alî (öl. 800/1397), *el-İftitâh ale'l-Misbâh*, 2696.⁷⁴
- Tâceddîn Muhammed b. Muhammed el-İsferâyînî (öl. 648/1285), *Dav'u'l-misbâh*, 12955.⁷⁵
- Muslihuddîn Mustafâ b. Şabân Sürûrî (897-969/1492-1562), *Şerhu'l-Misbâh fî'n-nahv*, 5217/1.
- Kadı Balat Abdullatif b. Celâleddîn Muhammed el-Kazvînî (öl. 853/1449), *Ebkâru'l-efkâr Hâşıye alâ Dav'i'l-misbâh*, 2729/1.
- Karapîrî Mehmed b. Yûsuf Karâmânî (öl. 886/1481), *el-İslâh fî şerhi dîbâceti'l-Misbâh*, 2705/2.
- Anonim, *el-İsbâh fî Şerhi'l-Misbâh*, 5368.
- Tâceddîn Muhammed b. Muhammed el-İsferâyînî (öl. 648/1285), *el-Miftâh* (Misbah şerhi), 2753
- Ya'kûb b. Seyyid Alî Bursavî (öl. 931/1524), *Hâşıye alâ şerhi dîbâceti'l-Misbâh*, 2766.⁷⁶
- Anonim, *Şerhu dav'i'l-Misbâh*, 5227.
- Anonim, *Şerhu dîbâceti'l-Misbâh*, 5269/2.⁷⁷
- İsmail b. Alî, *Şerhu ebyâti'd-Dav'*, 5276/2.⁷⁸
- Anonim, *Şerhu ebyâti'l-Misbâh*, 2714/2.
- Anonim, *Şerhü şevâhidi'd-Dav'*, 5364/2.⁷⁹
- Ahmed b. İmâd el-Hanefî, *el-Hamdıyye (Hâşıye ala dîbâceti'l-misbâh)*, 5297⁸⁰

6- LÛB VE LÛB ŞERHLERİ

- Nâsiruddîn Ebû Sa'îd Abdullah b. Ömer el-Kâdî el-Beyzâvî (öl. 692/1293), *Lubbu'l-elbâb fî ilmi'l-i'râb*, 23382/1.⁸¹
- Ali b. Muhammed Nukrakâr, *Şerhu Lubbi'l-elbâb fî ilmi'l-i'râb*, 2778.
- Anonim, *Şerhu Lubbi'l-elbâb fî ilmi'l-i'râb*, 2609.
- Cemâleddîn Abdullâh b. Muhammed Nukrakâr (706-776/1306-1374), *Şerhu Lubbi'l-elbâb fî ilmi'l-i'râb*, 4800.

ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR

7- LÛBAB VE LÛBAB ŞERHLERİ

Cemâleddîn Abdullâh b. Muhammed Nukrakâr (706-776/1306-1374), *el-Ubâb fi şerhi'l-Lübâb*, 2573.

Kutbeddîn Muhammed b. Mes'ûd b. Mahmûd es-Sirafî (713/1313), *Şerhu'l-Lübâb fi'n-nahv*, 2668.

Anonim, *Lübâbu'l-İ'râb*, 2762.

8- İBN HİŞÂM'A AİT ESERLER VE ŞERHLERİ

a) Şuzûru'z-zeheb ve Şerhleri

İbn Hişâm Cemâleddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf (708-761/1308-1360), *Şuzûru'z-zeheb*, 2559/2.

İbn Hişâm Cemâleddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf (708-761/1308-1360), *Şerhu Şuzûri'z-zeheb*, 2669.⁸²

Mecduddîn el-İsâmî, *Muhtasaru şerhi Şuzûri'z-zeheb*, 2730.

el-Emîr Muhammed b. Muhammed el-Ezherî (öl. 1232/1817), *Hâşiye alâ şerhi Şuzûri'z-zeheb*, 4665.

b) Muğni'l-lebîb ve Şerhleri

İbn Hişâm Cemâleddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf (708-761/1308-1360), *Muğni'l-lebîb an kutubi'l-e'ârib*, 5231.⁸³

Takiyyüddîn Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed eş-Şumunnî (810-872/1407-1467), *el-Munsif mine'l-kelâm alâ muğni İbni Hişâm*, 2571.⁸⁴

Muhammed b. Ebû Bekr ed-Demâmîni (763-827/1361-1424), *Tuhfetü'l-garîb bi-şerhi Muğni'l-lebîb*, 2572.

c) İbn Hişâm'a Ait Diğer Eserler

İbn Hişâm Cemâleddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf (708-761/1308-1360), *Şerhu Katri'n-nedâ ve belli's-sadâ*, 2613.

İbn Hişâm Cemâleddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf (708-761/1308-1360), *Risâle fi Tevcihi'n-nasb*, 2708/6.

İbn Hişâm Cemâleddîn Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf (708-761/1308-1360), *el-İ'râb an Kavâ'idî'l-İ'râb*, 5259/1.⁸⁵

9- ZEMAHŞERÎ'YE AİT ESERLER VE ŞERHLERİ

a) Unmûzec ve Unmûzec Şerhleri

Cârullâh Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer ez-Zemahşerî (467-538/1075-1144), *Unmûzec*, 3151/1.⁸⁶

Mustafâ el-Attâr ez-Zevâvî, *Şerhu Unmûzec*, 2708/4.⁸⁷

Cemâleddîn Muhammed b. Abdulganî el-Erdebîlî (öl. 648/1250), *Şerhu Unmûzec*, 2713.⁸⁸

b) Mufassal ve Mufassal Şerhleri

Cârullâh Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer ez-Zemahşerî (467-538/1075-1144), *el-Mufassal*, 5155.⁸⁹

Muzhiruddîn Muhammed eş-Şerîf er-Râdî (659/1261'de sağ), *el-Mükemmel-fi şerhi'l-Mufassal*, 2336.

Anonim, *Şerhu ebyâti'l-Mufassal*, 2761.

10- EL-KÎTÂB VE EL-KÎTÂB ŞERHLERİ

Ebû Bişr Amr b. Osmân Sibeveyh (öl. 180/796), *Kitâbu Sibeveyh*, 2562.⁹⁰

Ebû Sa'îd Hasan b. Abdullâh el-Merzûbânî es-Sîrâfî (284-368/897-979), *Şerhu Kitâbi Sibeveyh*, 2597.⁹¹

11- NAHİV İLMİNE DAİR DİĞER ESERLER

- Ebû Muhammed Kâsım b. Alî b. Muhammed el-Harîrî (446-516/1054-1122), *Şerhu Mulhati'l-İ'râb*, 2739.⁹²
- İbnu's-Şeyh Mehmed b. Abdülkerîm Akif, *Şerhu'l-İ'râb an kavâ'idî'l-i'râb*, 5249.
- Muhyiddîn Mehmed b. Süleymân Kâfiyecî (788-879/1386-1477), *Şerhu'l-İ'râb an kavâ'idî'l-i'râb*, 40.⁹³
- Zeynu'l-Meşâyih b. Ebû'l-Kâsım el-Bâkâlî, *Takvîmu'l-lisân fi'n-nahv*, 2700/2.
- Mahmûd b. İsmail b. Abdullah b. Mikâil el-Harpudî (öl. 910/1504), *Tavzîhu'l-İ'râb*, 5230.
- Hâlid b. Abdullâh el-Ezherî (838-905/1434-1499), *Temrînu't-Tullâb fi snâ'ati'l-i'râb*, 5304.
- Şerafeddîn Yahyâ b. Mûsâ el-İmrîfî (öl. 890/1485), *ed-Dürratu'l-behiyye fi nazmi Âcurrûmiye*, 2764/2.
- Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebû Bekir es-Suyûtî (849-911/1445-1505), *el-Eşbâh ve'n-nezâ'ir (fi'n-Nahv)*, 2654.
- Abdülcelîl b. Firûz el-Gaznevî, *el-Hidâye*, 5211/1.
- Şeyh Ömer İbnu'l-Verdî es-Sıdkî, *el-Hidâyetu'l-garîbiyye li-tâlibi hakâiki Tuhfeti'l-Verdiyye*, 2664.
- Vâhidî İbrâhîm Mustafâ b. Mehmed (öl. 1126/1714), *el-İ'tisam*, (ünik) 2574/2
- İbn Âcurrûm Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Muhammed (672-723/1273-1323), *el-Mukaddimetü'l-Acurrûmiye*, 2759/5.⁹⁴
- Zeynuddîn Hâlid b. Abdullâh el-Ezherî (838-905/1434-1499), *İ'râbu Mukaddimeti'l-Acurrûmiye*, 5367
- Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed el-Aynî (762-855/1361-1451), *Ferâidu'l-kalâid fi muhtasari Şerhi's-şevâhid*, 2695
- Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî (929-981/1523-1573), *İmtihânü'l-ezkiyâ*, 5258.⁹⁵
- Mustafâ b. Hamza Adalî (öl. 1085/1674), *Hâşiye alâ İmtihâni'l-ezkiyâ*, 2845/3.⁹⁶
- Anonim, *Hâşiye alâ Netâici'l-efkâr*, 2655/1
- Ebû Bekr b. İsmail eş-Şirvânî (öl. 1019/1610), *Hâşiye alâ şerhi'l-Mukaddimeti'l-Ezheriye*, 23278/7.
- Hasan b. Alî el-Küfrevî (öl. 1202/1787), *İ'râbu'l-Acurrûmiye*, 5265/3.
- Şemseddîn Muhammed b. Muhammed eş-Şirbînî, *İ'râbu'l-esrari'l-Arabiye bi-sevahidi'l-kitri's-Şamiye*, 2523/2.
- Sadeddîn Mes'ûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *İrşâdu'l-hâdî*, 2757/1.⁹⁷
- Muslihuddîn, *Keşfu'l-esrâr*, 5295.
- Abdülkerîmzâde Mehmed b. Abdülvehhâb (öl. 975/1567), *Keşfu'l-kınâ'*, 5294/1
- Arkiyecizâde Abdullatif Rûmî, *Mefâtihu'l-elbâb*, 5228.⁹⁸
- Takiyyüddîn Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed eş-Şumunnî (810-872/1407-1467), *Menhecu'l-mesâlik*, 5226.
- Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebû Bekir es-Suyûtî (849-911/1445-1505), *Metâli'u's-sa'ide fi şerhi'l-Feride*, 2746.⁹⁹
- Ebû Mûsâ İsâ b. Abdülazîz el-Cuzûlî (öl. 607/1210), *Mukaddimetu'l-Cuzûliyye*, 2773/1
- Cemâleddîn Abdullâh b. Ahmed el-Fâkihî (899-972/1493-1564), *Mulîbu'n-nedâ*, 2722/2.
- Hasan b. Alî el-Küfrevî (öl. 1202/1787), *Şerhu Mukaddimeti'l-Âcurrûmiye*, 2672.
- el-Vakkâd Hâlid b. Abdullâh el-Ezherî (838-905/1435-1499), *Şerhu Mukaddimeti'l-Acurrûmiye*, 5275/3.
- Zeynuddîn Muhammed Cebrâil el-Mısrî (öl. 1054/1644 civarı), *Şerhu Mukaddimeti'l-Acurrûmiye*, 5265/2.¹⁰⁰
- Anonim, *Şerhu's-şevâhid*, 6713/4.¹⁰¹

ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR

- Muhammed b. Ebû Bekir ed-Demâmîni (763-827/1361-1424), *Ta'liku'l-ferâid fi şerhi Teshîli'l-fevâid*, 2578.¹⁰²
- İbnu'l-Kâsîh Nûreddîn Ebû'l-Bekâ Alî b. Osmân (716-801/1316-1398), *Telhîsu'l-fevâid*, 206/2.
- Mustafa b. İbrahim Gelibolulu (öl. 1176/1762), *Tuhfetu'l-ihvân*, 5242/2.¹⁰³
- Abdulkâhir Abdurrahman el-Cürcânî (öl. 471/1078), *el-Cumel fi'n-nahv*, 2756.¹⁰⁴
- Bedreddîn Hasan b. Kâsım el-Murâdî (öl. 749/1348), *el-Cenyu'd-Dânî fi Hurûfi'l-me'ânî*, 2405.
- Anonim, *el-Hâdî fi'n-nahv ve's-sarf*, 2813/2.
- İbn Usfûr Ebu'l-Hasen Ali b. Mümin el-İşbîlî (597-663/1200-1263), *el-Mukarrib fi'n-Nahv*, 2579.¹⁰⁵
- Ali el-Mansûrî, *el-Müennesü's-Semâiyye*, 2694/4.
- Ebû'l-Berekât Abdurrahman b. Muhammed el-Anbarî (513-577/1119-1181), *Esrâru'l-Arabiye fi'n-nahv*, 2731.¹⁰⁶
- Hacı Baba b. İbrâhîm b. Abdulkерim Tosyevî (öl. 871/1466), *Hulâsatu'l-i'râb*, 8233.¹⁰⁷
- Anonim, *Hâşiye alâ Kitâbi'n-nahv*, 6713/3.
- Anonim, *Hâşiye fi'l-ilmî'n-nahv*, 2769/1.
- Anonim, *Hâşiye fi'n-nahv*, 5236/2.¹⁰⁸
- Ebû'l-Hasan Alî b. Süleymân et-Temimî (öl. 599/1551), *Keşfü'l-müşkil fi'n-nahv*, 2568
- Anonim, *Kitâb fi ilmî'n-nahv*, 2763
- Anonim, *Kitâbu'l-İntihâbât fi'n-nahv*, 5539/5.
- Anonim, *Kitâbu'n-nahv*, 5329
- Muhammed el-Emîn b. Fazlullâh el-Muhîbbî (1061-1111/1651-1699), *Ma yuavvelu aleyh fi'l-mudâf ve'l-mudâfî ileyh*, 2619.
- Anonim, *Manzûme fi'n-Nahv*, 3912/4.
- Hâlid b. Abdullâh el-Ezherî (838-905/1434-1499), *Mûsilu't-tullâb ilâ kavâ'idî'l-i'râb*, 2699.¹⁰⁹
- İbn Muhammed Radî, *Metnu'l-mefîn fi'n-nahv*, 5270/2.
- Taşköprüzâde 'İsâmuddîn Ahmed b. Mustafâ (901-968/1445-1569), *Muftetehu'l-i'râb*, 6388/1.
- İsa b. Ali b. Hasan el-Boluvî el-Geredî (öl. 1127/1715), *Mufidu'l-i'râb*, 2721.¹¹⁰
- Anonim, Nazmu'l-kelim alâ ma yaktadîhi'n-nahv, 3286/6.

11- NAHİV İLMİNE DAİR RİSÂLELER

- Anonim, *Risâle fi Ahvâli mutaallakâti'l-fi'l*, 4876/2.
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâle fi beyânî ba'dî'z-zurûfi'l-mansûbeti'l-mebniyye*, 539/2.
- Anonim, *Risâle fi beyânî min et-teb'idiyye*, 849/7
- Mîr Mâh b. es-Seyyid Hasan el-Hüseynî el-Buhârî (öl. 1063/1652), *Risâle fi'l-hâsul bi'l-masdar*, 3981/4.
- Emîr Padişah el-Buhârî Muhammed Emîn b. Mahmûd (öl. 987/1579), *Risâle fi beyânî'l-hâsul bi'l-masdar*, 2744/1.
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâle fi galatâtî'l-Avâm*, 33.
- Gözübüyükzâde İbrahim b. Mehmed Kayserî (öl. 1253/1837), *Risâle fi kelimetî hâzihî*, 2707/10.
- Ahmed Hicabî, *Risâle fi kıyâsi gayri'l-munsarîf*, 2733/2.
- Yûsuf Yahyâ b. Muhammed el-Kürdî, *Risâle fi lâmi'ta'rif*, 2707/1.

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

- Anonim, *Risâle fi'l-i'râb*, 2741
Anonim, *Risâle fi'l-kasr*, 2443/6.
Anonim, *Risâle fi mukaddimeti'l-i'râb ve't-tasrif*, 23282/2
Anonim, *Risâle fi'n-nahv*, 13015.
Anonim, *Risâle fi'n-nahv*, 5270/4.
Ebû Hayyân Esîruddîn Muhammed b. Yûsuf el-Endelûsî (654–745/1256–1344), *Risâle fi'n-nahv*, 2759/4.
Anonim, *Risâle fi ta'rîfi'l-kelîmâti'n-nahviyye*, 3163/2.
Anonim, *Risâle fi şerhi's-Şevâhid*, 3291/2.
Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâletu't-tazmîn*, 2291/7.

12- SARF – NAHÎV – BEYAN MÜŞTEREK

- İsâmuddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Mizanü'l-edeb fi lisâni'l-Arab*, 3661/1.
Muhammed Taşkendi (öl. 980/1572), *Ucâletü'l-beyân fi şerhi'l-Mîzân*, 5542.

C- VAZ' (Etimoloji): Kelimelerin kökenlerini ve tarihlerini konu alan bir dilbilim branşıdır¹¹¹. Adı geçen alana dair Çorum Hasan Paşa Kütüphanesinde bulunan Arapça yazmalar şunlardır:

- İsmail b. Osman b. Bekir b. Yusuf Niyazi (öl. 1275/1859), *el-Elfâz fi beyâni vaz'ı elfâz*, 6724/1.
Muhammed b. Âdem b. Abdullah, *er-Risâle fi fenni'l-vaz'*, 5056/7.
Dede Efendî, *et-Takrîr fi 'ilmi'l-vaz'*, 4714/5.
Adududdîn Abdurrahmân b. Ahmed el-Îcî (680-756/1281-1355), *er-Risâletü'l-vaz'ıyye*, 11.¹¹²
Anonim, *er-Risâletü'l-Vaz'ıyye*, 2360/4.
Anonim, *Hâşiye ale'r-Risâleti'l-Vaz'ıyye*, 4867/2.
Kethüdâzâde Hacı Çelebi Muhammed İsmet b. İbrahim (öl. 1160/1747), *Hâşiye alâ şerhi'l-vaz'ıyye*, 4895.
Muhammed b. Abdulhamid el-Kefevî (öl. 1168/1754), *Hâşiye alâ şerhi'l-vaz'ıyye*, 4895/5.
Abdülkerim b. Abdullah el-İlbasânî, *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 4937.
Ali Kuşçu Alâuddîn Ali b. Muhammed (öl. 879/1474), *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 2434/3¹¹³.
Anonim, *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 5314.¹¹⁴
Ebû'l-Bekâ b. Abdalbâkî el-Hüseynî (öl. 1050/1640 civarı), *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 3283.¹¹⁵
Ebû'l-Kâsım el-Leys b. Ebû Bekir es-Semerkindî (öl. 888/1483 civarı), *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 2424/1.
Mes'ûd eş-Şirvânî (öl. 905/1499), *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 2434/1.
Molla İlyas İrani, *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 2434/5.
Muhammed eş-Şiranişî (öl. 1016/1607'den sonra), *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 126/3.¹¹⁶
Şehrizâde, *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 4918/1.
Şemseddîn Muhammed b. Sâlim, *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 4859.
Muhammed eş-Şiranişî (öl. 1016/1607'den sonra), *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 2413/2.
Ebû'l-Bekâ b. Abdalbâkî el-Hüseynî (öl. 1050/1640 civarı), *Hâşiye alâ şerhi'r-Risâleti'l-vaz'ıyye*, 2410/1.

**ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP
DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR**

- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâle fi tahkiki vaz'î kâde*, 1527/6.
Kâdîzâde Halîl Efendî b. Mehmed Sa'îd, *Şerhu Risâle fi'l- vaz'*, 2360/2.
Anonim, *Şerhu'r-Risâleti'l-vaz'îyye*, 4902/1.¹¹⁷
Ebû'l-Kâsım el-Leys b. Ebî Bekr es-Semerkindî (öl. 888/1483 civarı), *Şerhu'r-Risâleti'l-vaz'îyye*, 3281/1.¹¹⁸
İsâmuddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Şerhu'r-Risâleti'l-vaz'îyye*, 4899/2.¹¹⁹
Es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî (740-816/1340-1413), *Şerhu'r-Risâleti'l-vaz'îyye*, 6722.
Abdullah, *Ta'lîka alâ Şerhi'r-Risâleti'l-vaz'îyye*, 2413/1.
Sâlih b. Yahyâ b. Yûnus el-Mevsilî, *Ta'lîka alâ Şerhi'r-Risâleti'l-vaz'îyye*, 3278.

D- ARUZ: Klâsik Arap şiirinde kullanılan vezinleri, tek tek heceleri ve birlikte oluşturdukları terkipler bağlamında inceleyen bir ilimdir.¹²⁰ Adı geçen alana dair Çorum Hasan Paşa Kütüphanesinde bulunan Arapça yazmalar şunlardır:

- Ebû Abdullâh Muhammed b. Ebû'l-Ceyş el-Endelüsî (öl. 549/1154), *'Arûzu'l-Endelüsî*, 2097/1.¹²¹
Ubeydullâh b. Abdülkâfi el-Ubeydî (öl. 749/1348) *el-Kâfi fi 'ilmi'l-'arûz ve'l-kavâfi*, 2160/4.¹²²
Cârullâh Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer ez-Zemahşerî (467-538/1075-1144), *el-Kistâs fi'l-'arûz*, 2176/3.
Anonim, *Kitâbü 'ilmi evzani's-şi'r*, 2099/2.
Sadreddîn es-Sâvî (öl. 1348m.), *Manzûme fi'l-'arûz*, 2097/7.¹²³
Emrî Çelebi Edirnevî (öl. 982/1574), *Nazmu'l-le'âlî*, 1880/2.
Salâhuddîn Ahmed b. Muhammed (öl. 776/1374), *Nuzhetu'l-ebşâr fi mehâsini'l-eş'ar*, 2038.
Anonim, *Risâle fi beyâni 'ilmi'l-'arûz*, 4741/1.
İsmail b. 'Abbâd (öl. 385/995), *Risâle fi 'ilmi'l-'arûz*, 2176/2.
Anonim, *Risâle fi'l-'arûz ve'l-kâfiye*, 2098/3.
Anonim, *Risâle fi'l-'istulâhâtü'l-'arûziyye*, 1856/2.
Solakzâde Halîl b. Muhammed İstanbûlî (öl. 1095/1683), *Şerhu 'Arûzi'l-Endelüsî*, 4741.
Hüsâmzâde Rûmî, *Şerhu Manzûme fi'z-zarurati'l-şi'riye*, 4723/3.
Anonim, *Şerhü müşkilâtü 'Arûzi'l-Endelüsî*, 2176/7.
Abdulmuhsin b. Mecdüddîn Kayserî (öl. 755/1354), *Şerhu 'Arûzi'l-Endelüsî*, 2260/2.¹²⁴
Şemseddîn Muhammed b. Mûsâ el-Hüseynî el-Cemmanî, *Şerhu 'Arûzi'l-Endelüsî*, 2083.
Buzcuzâde Ömer b. Hüseyin Amidî (öl. 1200/1785), *Şerhü'l-Kafi fi 'ilmeyi'l-'arûz ve'l-kavafi*, 2249.
Anonim, *Ta'lîk ale'r-Ramize fi 'ilmeyi'l-'arûz ve'l-kâfiye* (Endelüsî'nin Arûz'una Ta'lîk), 2176/5.
Solakzâde Halîl b. Muhammed İstanbûlî (öl. 1095/1683), *Tuhfetü'l-Halîl fi 'ilmi'l-celîl*, 2200.
Hüsâmzâde Rûmî, *ez-Zarûratü's-şi'riyye*, 4723/2.
Anonim, *Zehratu'l-'arûz*, 2099/3.
İbrahim b. Yakub Gümüşhânevî (1207/1793), *Zehratu'l-'arûz*, 2097/2.

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

E- BELÂGAT: Sözün açık, seçik ve anlaşılır olmasına ek olarak muktezayı hâle de uygun düşmesi demektir¹²⁵.

1- MÜSTAKİL ESERLER

- Mahmûd b. Abdullâh Antâkî (öl. 1160/1747), *el-Alâka*, 2427/2.¹²⁶
Muhammed b. Veliyyuddin Kelkidî, *el-Ferâidü'l-beyâniye*, 2444/2.
Adududdîn Abdurrahman b. Ahmed el-Îcî (680-756/1281-1355), *el-Fevâidu'l-kıyâsiyye*, 55.¹²⁷
Ebû Nâim Ahmed b. Mustafâ, *el-Fevâidü'l-lâmi'a ve'l-kavâ'idü'l-câmi'a*, 2422.
Muhammed b. Muhammed b. Hüseyin el-Hüseyinî el-Hucendî, *el-Kâfî fi'l-me'ânî*, 2445/1.
Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *el-Mecâz fi'l-murekkeb*, 2744/2.
Nüreddîn Hamza b. Turgut Aydınî (öl. 979/1572), *el-Mesâlik*, 2428/1.¹²⁸
es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî (740-816/1340-1413), *el-Misbâh*, 2334.¹²⁹
Bahâeddîn Muhammed b. Hüseyin el-Âmilî (953-1030/1547-1621), *el-Mutarrâz fi'l-lugaz*, 2153/3.¹³⁰
Ebû'l-Kâsim el-Leysî b. Ebû Bekir es-Semerkindî (öl. 888/1483 civarı), *Ferâidu'l-fevâid li-tahkiki me'ânî'l-isti'âre*, 4733/2.¹³¹
el-Vekarî Abdurrahman el-Bagdâdî, *Lugaz*, 831/3.
Anonim, *Manzûme fi ilmi'l-me'ânî ve'l-beyân*, 3912/7.
Sirâceddîn Ebû Yakûb Yûsuf b. Ebû Bekir es-Sekkâkî (555-626/1160-1229), *Miftâhu'l-ülûm*, 4794.¹³²
Hatîbu Dimaşk Kutbuddîn Muhammed b. Abdurrahman el-Kazvînî (666-739/1267-1338), *Telhîsu'l-Miftâh*, 2428/2.¹³³
Hızır b. Mehmed Amâsî (öl. 1100/1689), *Unbûbu'l-belâga fi yenbu'i'l-fesâha*, 4919/1.¹³⁴
Abd el-Hayy el-Hanefî, *Urcûze fi 'ilmi'l-me'ânî*, 2436/11.
Nüreddîn Mahmûd b. Muhammed, İbn Hatîbi'd-Dehşe (öl. 634/1236), *Vesîletu'l-'isâbe fi san'ati'l-kitâbe*, 2436/1.
Ebû Muhammed Kâsım b. Ali b. Muhammed el-Harîrî (öl. 516/1122), *Durratu'l-gavvâs fi evhâmi'l-havâs*, 2624.¹³⁵
Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *et-Tembih âla galati'l-câhil ve'n-nebih*, 1527/1.¹³⁶
Müneccimbaşı Ahmed Dede b. Lutfullâh (öl. 1113/1701), *Gâyetu'l-beyân fi dekâiki 'ilmi'l-beyân*, 3279/4.
İbn Câbir Muhammed b. Ahmed el-Hevvârî (698-780/1299-1378), *Hilyetu'l-fasîh*, 1913/4.
Anonim, *Hulâsatu'l-efkâr ve'l-ezkâr*, 2312/2.
Taşkoprîzâde İsamü'd-dîn Ahmed b. Mustafâ (901-968/1445-1569), *Mesâlikü'l-halâs fi mehâliki'l-havâs*, 2365/1.
Muhammed b. İbrâhîm es-Sadîkî, *Tuhfetu'l-efâdil fi snâ'ati'l-fâdil*, 3111/3.

2- RİSÂLELER

- Anonim, *er-Risâletü'l-emniyye fi'l-kava'id-il-mecâziyye*, 5158/3.
Anonim, *Risâle fi aksâmi'l-mecâz*, 593/1.
Anonim, *Risâle fi beyâni durûbi'l-emsâl*, 2087/2.
Anonim, *Risâle fi beyâni'l-vasl ve'l-kat'*, 220/2.
Alî Kuşçu Alâuddîn Alî b. Muhammed (öl. 879/1474), *Risâle fi 'ilmi'l-me'ânî*, 2494/2.
Anonim, *Risâle fi'l-isti'âre (Manzûme)*, 4889/3.

**ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP
DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR**

- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâle fi mesâili'l-hikem*, 3912/10.
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâle fi uslûbi'l-hakîm*, 1527/5.
- Anonim, *Risâle fi'l-belâga ve keşfi'l-müşkilât*, 2110/8.
- Anonim, *Risâle fi'l-hakîkat ve'l-mecâz ve'l-isti'âre*, 3912/9.
- Anonim, *Risâle fi'l-isti'âre*, 2421/3.
- Anonim, *Risâle fi muhtasari'l-'Alâka*, 4917/5.
- Sa'deddîn Mes'ûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *Risâletü'l-'alâka*, 4917/3.
- Anonim, *Risâletü'l-'alâka*, 2436/16.
- Anonim, *Risâletü'l-isti'âre*, 2421/2.¹³⁷
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâletü'l-isti'âre*, 4900/5.¹³⁸
- Arabzâde Mehmed Emîn Nûri İskilibî, *Risâletü'l-isti'âre*, 4938/1.
- Muhammed b. Hasan (1158/1745'te sağ), *Risâletü'l-isti'âre*, 6704/3.¹³⁹
- Abd el-Mu'tî b. Ahmed Adavî, *Risâletü'l-isti'âre*, 3981/2.
- Ebû Bekr el-Ârifî el-Gümüşhanevî, *Risâletü'l-isti'âre*, 4917/6.
- Arabzâde Mehmed Emîn Nûri İskilibî, *Risâletü'l-isti'âre ve'l-mecâz ve'l-kinâye*, 4900/3.¹⁴⁰
- Anonim, *Risâletü'l-me'ânî*, 1631/1.
- Mehmed b. Mehmed Çorumî, *Risâletü'l-mesâlik fi'l-isti'âre*, 4889/2.
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâletü't-taglîb*, 4938/3.
- Anonim, *Risâletü't-takrîrat alâ'l-isti'âre*, 4900/4.
- Anonim, *Risâle fi tahkiki'l-muşâkele*, 849/9.
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Risâle fi tahkiki't-taglîb*, 2425/5.

3- ŞERHLER

- Kâsım b. Hüseyin b. Muhammed el-Havârizmî (öl. 617/1220), *Dirâmu's-sıkt fi şerhi's-sıkt*, 1932.¹⁴¹
- İsâmuddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *el-Etval. (Telhis Şerhi)*, 2390.
- Hatîbu Dimaşk Kutbeddîn Muhammed b. Abdurrahmân el-Kazvîni (666-739/1267-1338), *el-İzâh fi şerhi't-Telhîs*, 4942.¹⁴²
- Sadeddîn Mes'ûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *el-Mutavvel*, 4872.¹⁴³
- Muhammed b. Muhammed b. Hüseyin el-Hüseyinî el-Hucendî, *es-Sâfi şerhu'l-Kâfi fi'l-me'ânî*, 2445/2.
- Vahdî İbrâhîm b. Mustafâ (öl. 1126/1714), *et-Tansîs fi Şerhi şevâhidi't-Telhîs*, 20977/1.
- Anonim, *Şerhu ebyâti'l-İzâh ve'l-Miftâh fi'l-me'ânî*, 2335.
- Ahmed Şihâbuddîn b. Abdulfettâh el-Mollâvî (öl. 1181/1767), *Şerhu Ferâidi'l-fevâid fi tahkiki me'ânî'l-isti'âre*, 3282.
- Anonim, *Şerhu Ferâidi'l-fevâid fi tahkiki me'ânî'l-isti'âre*, 13102/2.¹⁴⁴
- Kul Ahmed b. Muhammed b. Hıdır (öl. 950/1543 civarı), *Şerhu Ferâidi'l-fevâid fi tahkiki me'ânî'l-isti'âre*, 2425/3.¹⁴⁵
- İsâmeddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Şerhu Ferâidi'l-fevâid fi tahkiki me'ânî'l-isti'âre*, 2430/2.¹⁴⁶
- Sa'îd, *Şerhu Ferâidi'l-fevâid fi tahkiki me'ânî'l-isti'âre*, 4898/2.

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

- Anonim, *Şerhu Manzûmeti'l-isti'âre*, 2421/4.
Sadeddîn Mesûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *Şerhu Miftâhi'l-'ulûm*, 5532¹⁴⁷.
es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî (740-816/1340-1413), *Şerhu Miftâhi'l-'ulûm*, 4804(a).
Sultân Şâh (929/1523'te sağ), *Şerhu Miftâhi'l-'ulûm*, 2379.
Anonim, *Şerhu muhtasari'l-'Alâka*, 4917/4.
Muhammed Taşkendî (öl. 980/1572), *Şerhu Nizâmî'l-edeb fî lisâni'l-'Arab*, 3137.
Anonim, *Şerhu Risâleti'l-İsti'âre*, 2421/1.
İsâmüddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Şerhu Risâleti'l-İsti'âre*, 4877/1.
İsmail b. Sinân Sîvâsî (öl. 1048/1638), *Şerhu Risâleti'l-İsti'âre*, 4907/5.
Mehmed b. Mehmed Çorumî, *Şerhu Risâleti'l-mesâlik li'l-İsti'âre*, 4889/1.
Ebû'l-Kâsım el-Leysî b. Ebû Bekr es-Semerkindî (öl. 888/1483 civarı), *Şerhu Telhîsi'l-Miftâh*, 1564/7.
Anonim, *Şerhu Unbûbi'l-belâga fî yebû'i'l-fesâha*, 2429/2.
Hamza Efendî Daredevî (öl. 1167/1753), *Şerhu Urcûze f'l-mecâzi'l-mürsel*, 2427/4.
Nûreddîn Ebû's-Senâ Mahmûd b. Muhammed b. Hatîb ed-Dehşe (öl. 834/1431), *Şerhu Vesîleti'l-isâbe fî san'ati'l-kitâbe*, 2436/12.
Anonim, *Şerhu'l-'Alâka*, 4864/1.
Anonim, *Şerhu'l-Muhtasar*, 866/1.
Anonim, *Şerhu'l-Mutavvel*, 3286/14.
Muhammed Emrullah b. Zeyrek el-Hüseynî (öl. 984/1576), *Şerhu Mesâliki'l-halâs fî mehâliki'l-havâs*, 2365/2.
Nûr ed-dîn Hamza b. Turgud Aydınî (öl. 979/1572), *Tavâifü's-şârihât bi'l-hevâdî*, 4874/1.
Salâhüddîn Halîl b. Aybek es-Safedî (696-764/1296-1363), *Temâmü'l-mütân fî şerhi Risâleti İbn Zeydân*, 2107.
Muhammed Taşkendî (öl. 980/1572), *Ucâletü'l-beyân fî şerhi'l-Mîzân*, 5542.

4- HÂŞİYELER

- Anonim, *Hâşiye alâ bahsi'l-'Alâka ve envâ'ihî*, 2427/5.
Anonim, *Hâşiye alâ beyâni me'ânî ba'zi'l-hurûf*, 2765/2.
Şihâbüddîn Ebû's-Senâ Mahmûd b. Abdullâh el-Âlûsî (1217-1270/1802-1854), *Hâşiye alâ Bulûği'l-ereb min tahkîki isti'ârâti'l-'Arab*, 2406.
Nizâmüddîn Osman b. Abdullâh el-Hitâî (öl. 901/1495), *Hâşiye alâ Dîbâceti'l-Muhtasar*, 6724/3.¹⁴⁸
Nizâmüddîn OsmAn b. Abdullâh el-Hitâî (öl. 901/1495), *Hâşiye alâ Dîbâceti'l-Mutavvel*, 4935/1.¹⁴⁹
Anonim, *Hâşiye alâ Muhtasari'l-me'ânî*, 4917.¹⁵⁰
Ebû'l-Kâsım el-Leysî b. Ebû Bekir es-Semerkindî (öl. 888/1483 civarı), *Hâşiye alâ Mutavvel*, 2419.¹⁵¹
Alî b. Sadreddîn b. İsmâ (öl. 1007/1598), *Hâşiye alâ Risâleti'l-İsti'âre*, 4907/2.
İsâmüddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Hâşiye alâ şerhi Ferâidi'l-fevâid li tahkîki me'ânî'l-İsti'âre*, 4938/2.¹⁵²
Alâeddîn Alî b. Muhammed Müsânnifek (öl. 875/1470), *Hâşiye alâ şerhi Miftâhi'l-'ulûm*, 4930/2.
Baldirzâde Mehmed b. Mustafâ Bursavî (öl. 1060/1650), *Hâşiye alâ şerhi Miftâhi'l-'ulûm*, 2407.
Muhyiddîn Muhammed Şâh Efendî, *Hâşiye alâ şerhi Miftâhi'l-'ulûm*, 2447.

**ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP
DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR**

- Ahmed b. Hasan el-İbâdî el-Ezherî (öl. 992/1584), *Hâşiye alâ şerhi Muhtasari'l-me'ânî*, 4885.
- Anonim, *Hâşiye alâ şerhi Muhtasari'l-me'ânî*, 12974.
- Ahmedî b. Yahyâ b. Muhammed el-Hafid (öl. 916/1510), *Hâşiye alâ şerhi Muhtasari'l-me'ânî*, 1901.
- Anonim, *Hâşiye alâ şerhi Risâleti'l-isti'âre*, 5022/3.
- Mehmed Çelebî, *Hâşiye alâ şerhi Risâleti'l-isti'âre*, 4911/2.
- Mehmed Subhî Zilevî, *Hâşiye alâ şerhi Risâleti'l-isti'âre*, 4877/2.
- Muhammed eş-Şiranişî (öl. 1016/1607'den sonra), *Hâşiye alâ şerhi Risâleti'l-isti'âre*, 4898/3.¹⁵³
- Abdülvehhâb b. Hüseyin b. Veliyyüddin el-Amidî (1190/1776 da sağ), *Hâşiye alâ şerhi Risâleti'l-isti'âre*, 4811/2.
- Anonim, *Hâşiye alâ şerhi'l-Mutavvel*, 4149.¹⁵⁴
- Hasan Çelebi b. Muhammed Şah el-Fenârî (840-886/1436-1481), *Hâşiye alâ şerhi'l-Mutavvel*, 4871.¹⁵⁵
- Danagözzâde Hıdır b. Yûsuf b. Hıdır, *Hâşiye alâ Telhîsi'l-miftâh*, 1065/2.
- İsâmeddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Hâşiye alâ Telhîsi'l-miftâh*, 4788.
- Nizâmeddîn Osmân b. Abdullâh el-Hitâî (öl. 901/1495), *Hâşiye ale'l-Mutavvel*, 4868.¹⁵⁶
- Hasan Çelebî b. Muhammed Şâh el-Fenârî (840-886/1436-1481), *Hâşiye ale'l-Mutavvel*, 4873.¹⁵⁷
- es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî (740-816/1340-1413), *Hâşiye ale'l-Mutavvel* 6724/2.¹⁵⁸
- Mîrzâcân Habibullah ed-Dihlevî eş-Şîrâzî (öl. 994/1586), *Hâşiye ale'l-Mutavvel*, 2416.
- Ebû'l-Kâsım el-Leysî b. Ebû Bekir es-Semerkandî (öl. 888/1483 civarı), *Hâşiye ale'l-Mutavvel*, 4934.
- Şihâbu'd-dîn Abdullah b. Hüseyin el-Yezdî (öl. 1015/1606), *Hâşiye ale'l-Muhtasar*, 4893.¹⁵⁹
- Nizâmeddîn Osman b. Abdullâh el-Hitâî (öl. 901/1495), *Hâşiye ale'l-Muhtasar*, 4894/1.
- Şihâbu'd-dîn Ahmed b. Kâsım el-Abbâdî (öl. 994/1585), *Hâşiye ale'l-Muhtasar*, 2402.
- Mîrzâcân Habibullah ed-Dihlevî eş-Şîrâzî (öl. 994/1586), *Hâşiyetu'l-hâşiye alâ şerhi Telhîsi'l-miftâh*, 1110/1.
- Yahyâ b. Sadeddîn et-Teftâzânî el-Herevî, *Hâşiyetü'l-hâşiye ale'l-Mutavvel*, 2411.
- Hüseyin b. Hasan el-Hüseynî el-Halhâlî (öl. 1014/1605), *Hâşiyetu'l-hâşiye ale'l-Muhtasar*, 4862/2.¹⁶⁰

5- ŞEVÂHİD, MUHTASAR VE TA'LİKLER

- Abdurrahim b. Ahmed el-Abbâsî (öl. 867-963/1462-1555), *Me'âhidü't-tansîs alâ şevâhidi't-Telhîs*, 2348.¹⁶¹
- Anonim, *Muhtasaru şerhi Ferâidi'l-fevâid li tahkîki'l-me'ânî ve'l-isti'âre*, 2400.
- Sa'deddîn Mesûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *Muhtasaru'l-me'ânî*, 4884.¹⁶²
- Vahdî İbrâhîm b. Mustafâ (öl. 1126/1714), *Şevâhidü'l-Mutavvel*, 20977/2.
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Tagyîru'l-Miftâh li's-Sekkakî*, 2403/1.
- Muhammed Şükrüzâde Zilevî, *Takrîrât ale'l-Mutavvel*, 2399.¹⁶³

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

- Anonim, *Takrîratu'l-İsti'âre*, 5158/2.
Şükrüzâde Zilevî, *Takrîratu'l-Mutavval*, 2388.
Anonim, *Ta'lika alâ Hâşiyeti şerhi Telhîsi'l-miftâh*, 2423/2.
Abdullâh b. Hasan Kankırî, *Ta'lika alâ Hâşiyeti şerhi Telhîsi'l-miftâh*, 2366.
Yûsuf b. Husâm (934/1527'de sağ), *Ta'lika alâ şerhi'l-Mutavvel*, 4077/3.
Sa'deddîn Mesûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *Ta'likâtu şerhi dibâceti şerhi't-Telhîs*, 4914/2.
Kafî-i Akhisârî Hasan b. Abd-Allâh (951-1025/1542-1615), *Usûlü'l-hikem*, 2131/1.
Nûreddîn Hamza b. Turgud Aydınî (öl. 979/1572), *el-Hevâdî' fî şerhi'l-Mesâlik. (Muhtasar ala telhisi'l-miftah)*, 2355/1.
Ahmed b. Abdullâh Kırîmî (öl. 879/1474), *el-Muavvel (fî havaşi şerhi'l-mutavvel)*, 2352.
İsâmuddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-İsferâyînî (873-945/ 1468-1538), *Mizanü'l-edeb fî lisânî'l-Arab*, 3661/1.
Abdurrahim b. Şâh Muhammed el-Kesî, *Muhtasar fî ta'rîfi'l-mu'ammâ*, 3111/7.
Ahmed b. Mehmed b. İshâk el-Kazâbâdî (öl. 1163/1749), *Netâ'icü'l-enzâr ve muhassalu ebkârî'l-efkâr*, 4900/6.¹⁶⁴
Ahmed b. Abdulfettah el-Mevlevî (öl. 1194/1780), *Ukûdü'd-dürer alâ şerhi dibâceti'l-Muhtasar*, 4914/1.

F- DİLBİLİM VE EDEBİYAT: Bu başlık altında yukarıda söz konusu edilen spesifik branşların dışında genel itibariyle dilbilimin kapsamına giren meselelerle şiir, hitabet vb. edebî türleri muhtevi yazmalardan Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesinde bulunanların listesi verilecektir.

- Bişr b. Ebû Hazım b. Avf el-Esedî, *Dîvân*, 2262/10.
Ebû Akîl Lebîd b. Rabîa el-Amîrî (öl. 41/661), *Dîvân*, 2262/1.
Ebû Temmâm Habîb b. Evs et-Tâ'î (öl. 188-228/803-842), *Dîvân*, 2021.
Ebû Tayyib Ahmed b. Hüseyin Elcağlı (öl. 354/965), *Dîvân*, 2088.
Ebû't-Tayyib Ahmed b. el-Hüseyin el-Mütenebbî (303-354/915-965), *Dîvân*, 2086.
Eş-Şemmah b. Dırâr el-Mâzinî (öl. 22/643), *Dîvân*, 2262/3.
İbn Mukbil Temim b. Übey, *Dîvân*, 2262/4.
Ebû Sa'îd Umeyr b. Şüeyem el-Katamî (öl. 130/747 civarı), *Dîvân*, 2262/2.
Ebû'l-Ebraş el-Esedî (öl. 25/600), *Dîvân*, 2262/5.
İmriu'l-Kays b. Hucr b. Haris el-Kindî (80-130/497-545), *Dîvân*, 2262/6.
Ka'b b. Zuheyr b. Ebû Sulma el-Mâzinî (öl. 26/646), *Dîvân*, 2262/7.
Ebû'l-Haris Gaylan b. Ukbe el-Madarî (77-117/696-735), *Dîvân*, 2262/9.
Abdurrahîm b. Ahmed el-Yemenî (öl. 450/1058 civarı), *Dîvân*, 2148.
Hakîm et-Ta'î (öl. 125/743), *Dîvân*, 2262/8.
Ebû Yahyâ Zekeriyâ b. Muhammed el-Ensârî (823-926/1420-1520), *el-Advâ'l-behice fî ibrâzi dekâ'iki'l-münferice*, 605/1.
Anonim, *el-Kasâ'id*, 595/3.
Anonim, *el-Kasâ'id fî medhi'n-Nebî*, 1486/6.
Anonim, *el-Kasâ'id ma'a tercemetiha*, 641/1.
Haris b. Hillize el-Yeskûrî (öl. 570/1174), *el-Kasîdetu's-sâdisse mine'l-Muâlakati's-seb'*, 2121/6.
Zeyd b. Amr ez-Zübeyânî, *el-Kasîdetu'd-dâliyye*, 2121/8.
Muhammed Hanefî, *el-Kasîdetu'l-hâiyye*, 658.71.
Antera b. Şeddâd (öl. 600/1203), *el-Kasîdetu'l-hâ'iyye*, 2121/5.
Ebû Abdullâh Muhammed b. Ebû'l-Ceyş el-Endelüsî (öl. 549/1154), *el-Kasîdetu'l-Hazreciyye*, 23282/6.¹⁶⁵

**ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP
DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR**

- Şerefeddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Sa'îd el-Bûsîrî (608-696/1212-1296), *el-Kasîdetu'l-hemziyye*, 639/1.
- İbnu'n-Nahvî Ebû'l-Fazl Yusuf b. Muhammed et-Tevzerî (433-518/1041-1119), *el-Kasîdetu'l-münferice*, 638/4.
- İmru'l-Kays b. Hacer b. Haris el-Kindî (80-130/497-545), *el-Kasîdetu'l-ûlâ mine'l-Muallâkati's-seb'*, 2121/1.
- Ebû Bekr b. Abdülkerîm el-Halebî (öl. 958/1551), *el-Kasîdetu'l-vitriyye fî mehdi eş-refî'l-beriyye*, 632/1.
- Ebû Hanîfe Nu'mân b. Sâbit el-Kûfî (80-150/699-767), *el-Kasîdetu'n-Nu'mâniyye*, 641/4.¹⁶⁶
- Lebîd b. Rebî'a el-'Amîrî (öl. 661/1262), *el-Kasîdetu'r-râbia mine'l-Muallâkati's-seb'*, 2121/4.
- Tarafe b. Abd el-Bekrî (öl. 564/1168), *el-Kasîdetu's-sâniye mine'l-Muallâkati's-seb'*, 2121/2.
- Zuheyr b. Ebî Sulmâ el-Mâzinî (öl. 26/646), *el-Kasîdetu's-sâliye mine'l-Muallâkati's-seb'*, 2121/3.
- Amr b. Gülsüm et-Tağlebî, *el-Kasîdetu's-hâmise mine'l-Muallâkati's-seb'*, 2121/7.
- Mu'înuddîn Ebû Nasr Ahmed b. Abdürrezzâk et-Tantarânî (öl. 485/1092), *el-Kasîdetu't-Tantarâniyye*, 2097/3.
- Anonim, *el-Kasîdetu't-tâiyye*, 628/1.
- Ebû Muhammed Kâsım b. Alî b. Muhammed el-Harîrî (446-516/1054-1122), *el-Makâmât*, 4672/2.¹⁶⁷
- Hâfizuddîn b. Tâceddîn İlyâs el-Madenî (öl. 1134/1721 civarı), *el-Makâlâtul-cevheriye alâ Makâmâtî'l-Harîriyye*, 2109.
- Anonim, *Envârü'l-'ukûl min eş'âri vasiyyi'r-Rasûl*, 2167.
- Kemâl Paşazâde Şemseddîn Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543), *Eş'âr*, 2146/8.
- Fazlı Muhammed b. Ömer b. Muhammed b. Alî Medenî el-Hâşimî (1262/1845'de sağ), *eş-Şifâ limâ fi's-sudûri'l-harde ale'l-Kasîdetil-Bürde*, 560.
- Abdulganî b. İsmâil en-Nablûsî (1050-1143/1641-1731), *et-Tal'atu'l-bedriyye şerhu'l-Kasîdeti'l-Mudariyye*, 3244/5.¹⁶⁸
- Anonim, *Fezâilu Kasîdeti Banet Sû'at*, 578/6.
- Abdulvâhid b. Abdurrahîm et-Temimî, *Havâssu ebyâti Kasîdeti'l-Bürde*, 561/4.
- Abdüsselâm b. İdris el-Merâkişî, *Havâssu ebyâti Kasîdeti'l-Bürde*, 2814/2.
- Anonim, *İ'râb ve fezâilu Kasîdeti'l-Bürde*, 578/2.
- Anonim, *Kasâid*, 3703/4.
- Anonim, *Kasîde*, 644/1.
- Anonim, *Kasîde*, 3912/2.
- Muhyiddîn Abdulkâdir b. Ebî Sâlih Mûsâ el-Cilânî (471-561/1078-1166), *Kasîde*, 3786/3.
- Müeyyiddîn Ebû İsmâil el-Hüseyn el-İsbehanî (öl. 514/1120), *Kasîde*, 2121/10.
- Dâmâdzâde Ebû Bekir Edib b. Ahmed Çorumî (öl. 1203/1789), *Kasîde*, 2954/13.
- Anonim, *Kasîde fî medhi'n-Nebî*, 632/2.
- Anonim, *Kasîde-i Numaniyye Tercemesi*, 3829/2.
- Abdullâh Salâhî (1182/1768'de sağ), *Kasîde-i şâfiye tetimme-i Kâfiye*, 574/3.
- Ka'b b. Zuheyr b. Ebû Sulma el-Mâzinî (öl. 26/646), *Kasîdetu Bânet Suâd*, 2134/1.¹⁶⁹
- Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî, *el-Kasîdetu'l-munferice*, 659/6.
- Anonim, *el-Kasîdetu'n-nûniyye*, 626/3.
- Ebû İmran el-Endelûsî, *el-Kasîdetu'n-nûniyye*, 652/5.

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

- Şerefeddîn Ebû'l-Kâsım Ömer b. el-Fârîz (577-632/1182-1235), *el-Kasîdetu'l-hamriyye*, 23289/7.
- Mezmmum b. Kays, *el-Kasîdetu'l-lâmiyye*, 2121/9.
- Anonim, *el-Kasîdetu'l-lâmiyye*, 632/3.
- Şerefeddîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Sa'îd el-Bûsirî (608-696/1212-1296), *el-Kasîdetu'l-Mudariyye*, 5550/3.
- Nazım Vâni, *el-Kasîdetu'n-nûniyye*, 2945/10.
- Mu'înu'd-dîn Ebû Nasr Ahmed b. Abd er-Rezzâk et-Tantarânî (öl. 485/1092), *el-Kasîdetu't-Tantarâniyye*, 2945/9.
- İbn Ebî'l-Hadîd Abdülhâmid b. Hibetullah el-Medâinî (586-655/1190-1257), *en-Nazmu'l-fasîh*, 1913/3.
- Sa'deddîn Mesûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *en-Ni'amu's-sevâbig*, 2070.
- Şeyhülislâm Es'ad Mehmed (öl. 1166), *Kasîde fî medhi'n-Nebî*, 23289/9.
- Ebû Hanîfe Numân b. Sâbit el-Kûfî (80-150/699-767), *Kasîde meymûne*, 3764/2.
- Şerefeddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Sa'îd el-Bûsirî (608-696/1212-1296), *Kasîdetu'l-bürde*, 624.¹⁷⁰
- Ebû'l-Feth Alî b. Muhammed el-Muhammed el-Bustî (360-401/971-1010), *Kasîdetu'l-bürde*, 34.
- Tâceddîn es-Sübkî, *Kasîdetu'l-ferec*, 23289/10.
- Şerefeddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Sa'îd el-Bûsirî (608-696/1212-1296), *el-Kasîdetu'l-hemziyye*, 603/2.¹⁷¹
- Ebû Bekr Edib, *el-Kasîdetu'l-hemziyye fî'l-edeb*, 3753/4.
- Anonim, *el-Kasîdetu'l-Lâmiyye*, 3698/2.
- Şerefeddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Sa'îd el-Bûsirî (608-696/1212-1296), *el-Kasîdetu'l-Mudariyye*, 1079/2.¹⁷²
- İbnu'n-Nahvî Ebû'l-Fazl Yusuf b. Muhammed et-Tevzerî (433-518/1041-1119), *el-Kasîdetu'l-munferice*, 580/1.¹⁷³
- Mu'înuddîn Ebû Nasr Ahmed b. Abdürrezzâk et-Tantarânî (öl. 485/1092), *el-Kasîdetu't-Tantarâniyye*, 568/3.¹⁷⁴
- Anonim, *Katrü'l-gamâm fî medhi hayri'l-enâm*, 575/4.
- Bedî'uzzaman Ahmed b. el-Hüseyn el-Hemedânî (358-398/969-1008), *Makâmât*, 2248.
- Anonim, *Manzûme fî medhi'n-Nebî*, 3704/1.
- Anonim, *Manzûme fî vefati'n-Nebî*, 3813/3.
- Celâleddîn Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Suyûtî (849-911/1445-1505), *Nazmu'l-bedî' fî medhi's-Şefî'*, 805/2.
- Yahyâ b. Mansûr el-Hüsnî, *Netâicü'l-efkâr şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 609.
- Abdulvâhid b. Abdurrahîm et-Temimî, *Risâle fî havâssı Kasîdeti'l-Bürde*, 590/2.
- Ebû'l-Hasan Alî b. Ahmed el-Vâhidî en-Nisâbüri (öl. 468/1075), *Şerhu Dîvânî'l-Mütenebbî*, 2076.
- Tebrîzî, *Şerhu Dîvânî'l-Mütenebbî*, 1929.
- Anonim, *Şerhu Kasîdeti Bânet Suâd*, 605/4.¹⁷⁵
- Mes'ûd el-Huseynî el-Katâvî, *Şerhu Kasîdeti Bânet Suâd*, 2103.
- Muhammed b. Ömer İskilibî, *Şerhu Kasîdeti Bânet Suâd*, 605/5.¹⁷⁶
- Anonim, *Şerhu Kasîdeti Ebî Bekri'l-Edib*, 2945/14.
- Ebû'l-Halîl Ahmed b. Halîl b. İbrâhîm, *Şerhu Kasîdeti Muhammed Hanefî*, 658.
- Ahmed b. Mustafâ Lalî Saruhânî (öl. 971/1564), *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 570/2.
- Anonim, *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 520/6.¹⁷⁷
- Celâleddîn el-Ahavî Ahmed b. Muhammed el-Hucendî (719-803/1319-1400), *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 519.

**ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP
DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR**

- Cemâleddîn Abdullâh b. Muhammed Nokrakâr (706-776/1306-1374), *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 520/4.
- Ebû Şâme Abdurrahman b. İsmail ed-Dimaşkî (599-665/1203-1267), *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 597.¹⁷⁸
- Fahreddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebû Bekir Mar'âşî, *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 598/1.
- Hayreddîn Hızır b. Mahmûd Ömer el-Atûfî Merzifonî (öl. 948/1541), *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 618/1.
- Musânnifek Alâeddîn Alî b. Muhammed eş-Şâhrudî el-Bistâmî (803-875/1401-1470), *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 516.¹⁷⁹
- Ömer b. Ahmed b. Mehmed Harputî, *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 14480.
- Sa'd b. Abdullâh Ebû Bekir, *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 629/1.
- Sa'adeddîn Mesûd b. Ömer et-Teftâzânî (712-793/1312-1390), *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 3831/2.
- Zeyneddîn Hâlid b. Abdullah el-Ezherî (838-905/1434-1499), *Şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, 598/4.¹⁸⁰
- Anonim, *Şerhu Kasîdeti'l-Celcelûtiyye*, 551/2.
- Anonim, *Şerhu Kasîdeti'l-Hamriyye*, 598/3.¹⁸¹
- Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî (1113-1175/1701-1762), *Şerhu Kasîdeti'l-Mudariyye*, 3244/8.
- Anonim, *Şerhu Kasîdeti't-Tantarâniyye*, 618/5.¹⁸²
- Nimetullah, *Şerhu Kasîdeti't-Tantarâniyye*, 2075/3.
- Kösec Mehmed b. Nebî el-Hâmidî (915/1509'de sağ), *Şerhu Kasîdeti't-Tantarâniyye*, 1705/2.
- Anonim, *Şerhu Kasîdeti't Taiyye*, 1933.
- Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Abdulmü'min el-Kaysî (557-619/1181-1222), *Şerhu Makâmâtî'l-Harîrî*, 1928.
- Ebû's-Su'ûd b. Muhammed b. Alî b. Muhammed el-Kenefanî, *Şerhu Makâmâtî'l-Harîrî*, 2108.
- Şemseddîn Muhammed b. Ebû Bekir er-Râzî (öl. 660/1261), *Şerhu Makâmâtî'l-Harîrî*, 15641/6.
- Ebû Cafer Ahmed b. Muhammed b. İsmâil en-Nahhâs (öl. 338/949), *Şerhu Muallakati's-seb'*, 1930.
- Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Alî el-Hatîb et-Tebrîzî (421-502/1030-1109), *Şerhu Muallakati's-seb'*, 2043.
- Kâdî Zekeriyâ b. Muhammed el-Ensârî (öl. 926/1520), *Şerhu'l-Kasîdeti'l-Hazreciye*, 4675/1.
- Muhammed b. Ahmed el-Hasanî es-Sebtî (696-760/1290-1359), *Şerhu'l-Kasîdeti'l-Hazreciye*, 2236.
- Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Abd el-Mu'min el-Kaysî eş-Şerîşî (557-619/1181-1222), *Şerhu'l-Makâmât*, 4621.
- Abdullâh Salâhî (1182/1768'de sağ), *Tahmîs ve Terceme-i Kasîde-i Şerîfe*, 574/1.
- Abdullâh Salâhî Uşşâkî Balıkesrî (öl. 1196/1781), *Tahmîs ve Terceme-i Kasîde-i Bürde*, 574/2.
- Şeyh Vefâ b. Ma'rûf el-Kerhî, *Tahmîsu'l-Kasîdeti's-Şafi'iyye*, 5539/2.
- Ebû'l-Vefâ, *Tahmîsü Münâcâtî'l-İmâmî's-Şafi'i*, 638/3.
- Anonim, *Telhîsu şerhi Kasîdeti Banet Suad*, 2110/1.
- Anonim, *Terceme ve Şerh-i Kasîde-i Bürde*, 618/4.
- Abdî, *Terceme-i Kasîde-i Bânet Su'âd*, 3218/5.
- Anonim, *Terceme-i Kasîdetu'l-Burde*, 578/5.¹⁸³

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

- Hâfiz Şemseddîn Muhammed Şîrâzî (720-799/1320-1396), *Terceme-i Kasîde-i Bürde*, 572/1.
- Ebû Abdullâh Muhammed el-Kasabî, *Terceme-i Kasîde-i Bürde*, 578/7.
- İsmail, *Terceme-i Kasîde-i Bürde*, 662/5.
- Muhammed b. Muhammed el-Ömerî Sibt Mardinî, *Dîbâcetü 'z-zücâcâtî'l-billûriye Şerhu'l-Kasîdeti'l-Hamriyye*, 3244/2.
- Nâsır b. Abdüsseyyid el-Mutarriizî (538-610/1143-1213), *el-Îzâh (fi Şerhi Makamati'l-Hariri)*, 1968.
- İbn Hacer el-Askalânî Şihâbüddîn Ahmed b. Alî (773-852/1372-1449), *el-Munahu'l-Mekkiye şerhu'l-Kasîdeti'l-Hemziyye*, 608.¹⁸⁴
- Celâleddîn Abdurrahman b. Ebî Bekir es-Suyûtî (849-911/1445-1505), *eş-Şihabü's-sâkub fi zemmi'l-Hâlîl ve's-Sâhib*, 805/14.
- Ebû Yahyâ Zekerîyâ b. Muhammed el-Ensârî (823-926/1420-1520), *Fethu müferrici'l-kereb*, 598/2.
- Zekerîyâ b. Muhammed b. Ahmed el-Ensârî (823-926/1420-1520), *Fethu Rabbi'l-beriyeye fi şerhi'l-Kasîdeti'l-Hazreciyye*, 2117/2.¹⁸⁵
- Muhammed b. Ebû Bekr b. Abdulkâdir er-Râzî (öl. 666/1268'den sonra), *Kunûzu'l-berâ'a*, 2072.
- İbn Nubâte Cemâleddin Muhammed b. Muhammed el-Fârikî (686-768/1287-1366), *Matla'u'l-fevâ'id ve mecme'u'l-ferâ'id*, 4928.
- Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî, (851-923/1448-1517), *Meşâviku'l-envâri'l-mudîe*, 590/1.
- Eş-Şeyh es-Sabravî, *Munzume-i Sabravî*, 5158/5.
- Ebû Bekir el-Havarizmî, *Münşeât*, 2165.
- Muhammed b. el-Makdisî ed-Dâvûdî (öl. 980/1572), *Mürşidâtü'l-ahyâr*, 3607/2.
- Celâleddîn Muhammed b. Es'ad ed-Devvânî (830-918/1427-1512), *Risâle fi'l-kalemîyye*, 848/7.
- Sarı Gürzâde Muhammed Efendî el-Halebî (öl. 990/1589), *Risâle fi'l-kalemîyye*, 848/8.
- Nüreddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî (öl. 1014/1605), *Risâle fi't-tâibiyye fi şerhi't-Tâiyye*, 520/2.
- Takî ez-Zevâhir es-Saffî el-Attâr, *Risâletü'l-âdâbi'l-manzûm*, 2360/1.
- Anonim, *Risâletü'l-kalemîyye*, 1052/5.
- Radıyyü'd-dîn Muhammed b. İbrâhîm b. Yûsuf el-Halebî (877-971/1472-1563), *Sevâbiğ fi şerhi'n-Nevâbiğ*, 3111/2.
- Anonim, *Seyfü'l-harb*, 2134/6.
- Anonim, *Şerhu Nevâbiği'l-keîm*, 3286/20.
- Anonim, *Şerhu cevâbi mukâbeleti't-Tâiyye*, 520/3.
- Ahmed Rûmî, *Tezkiretu'l-ervâh*, 628/3.
- Celâleddîn el-Ahavî Ahmed b. Muhammed el-Hucendî (719-803/1319-1400), *Tıbbü'l-habîbi'l-fâik alâ külli tabib*, 591.

G- SÖZLÜKLER: Bu başlık altında Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesindeki yazma eserler arasında yer alan tek yahut çok dilli Arapça sözlüklerin bir listesi sunulacaktır.

- Muslihu'ddîn Mustafa b. Şemsuddîn Karahisârî (öl. 968/1560), *Ahter-i Kebîr*, 6716.¹⁸⁶
- Muhammed Bedruddîn b. Yahya el-Karâfî (öl. 939/1008), *Behcetü'n-nüfûs beyne's-Sihâh ve'l-Kâmûs*, 1871.
- Murtazâ Muhammed b. Muhammed ez-Zebidî (öl. 1205/1791), *Dîbâcetü tekmeleti'l-Kâmûsi'l-muhît*, 4551/4.

**ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP
DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR**

- Abdullâh b. Muhammed el-Hüseynî el-Magribî, *el-Ezded mimmâ fi'l-Kâmûs*, 4551/3.¹⁸⁷
- Mecduddîn Ebû't-Tâhir Muhammed b. Yakûb el-Fîrûzâbâdî (729-817/1329-1415), *el-Kâmûsu'l-Muhît ve'l-Kâbûsü'l-Vasît*, 4556/4.¹⁸⁸
- Hüseyn Sabrî b. Hâfız Ömer Osmâncıkî, *el-Lugat*, 34895.¹⁸⁹
- Muhammed Salim Efendî, *el-Lugat*, 6718/2.
- Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd el-Cevherî (öl. 393/1003), *es-Sihâh fi'l-Luğa*, 8169.¹⁹⁰
- Cârullâh Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer ez-Zemahşerî (467-538/1075-1144), *Esâsü'l-Belâga*, 2333.¹⁹¹
- Abdullâh b. Muhammed el-Hüseynî el-Magribî, *Esmâu'l-Esed mimmâ fi'l-Kâmûs*, 4551/2.¹⁹²
- es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî (740-816/1340-1413), *et-Ta'rifât*, 5558/1.¹⁹³
- Salâhu'd-dîn Halîl b. Aybek es-Safedî (696-764/1296-1363), *Gavâmizu's-Sihâh*, 1905.
- Anonim, *Kitâbü'l-Lugat*, 1564/5.
- Anonim, *Lugat*, 2865/3.
- Anonim, *Lugat*, 1869.
- Anonim, *Lugat*, 1866.
- Anonim, *Lugat*, 1872.
- Anonim, *Lugat*, 1899.
- Anonim, *Lugat-ı İbtüdiye*, 4584/9.
- Feriştehoğlu Abdullatif b. Abdülaziz Tîrevî (öl. 797/1395), *Lugat-i Ferištehoğlu*, 4557/2.¹⁹⁴
- Anonim, *Lugat-i Mahmûdiye*, 1855.
- Anonim, *Lugatu Kelimâti Merâh ve İzzî*, 2865/2.
- Anonim, *Lugatu Müsellese*, 2189/3.
- Fevzî-i Üsküdarî b. Sadreddîn, *Manzûm Lugat*, 1904/1.
- Anonim, *Manzûme-i Lugat*, 4584/1.
- İbn Kalender Mehmed b. Hızır, *Manzûme-i Lugat-ı Kalender*, 4578.
- Râgıb el-İsfahânî Ebû'l-Kâsım el-Hüseynî b. Muhammed (öl. 502/1108), *Müfredatu elfâzi'l-Kur'an*, 4930/1.
- Anonim, *Müntehabü'l-lugat*, 1916/1.
- Anonim, *Müsellesât fi'l-luğa*, 2708/1.
- Abdülaziz b. Ahmed b. Said ed-Dirinî (612-694/1215-1295), *Müsellesât fi'l-luğa*, 2708/3.
- Nahif Süleymân b. Abd er-Rahmân İstânbûlî (öl. 1151/1738), *Râmûzu'l-luga*, 1922.
- Anonim, *Risâle fi'l-mekâdir*, 834/4.¹⁹⁵
- Ahmed b. Mustafâ, *Risâle fi beyâni ma'nâ kelimeti 'İşr*, 831/1.
- Anonim, *Risâle fi lugati't-tub*, 2930/3.
- Anonim, *Risâle fi'l-hudûd*, 3274/3.
- Anonim, *Risâle fi't-ta'rifât*, 1028/3.
- Anonim, *Şerh-i Lügat-i Ferištehoğlu*, 4586.
- Kara Yahya b. İsrâîl, *Şerh-i Lügat-i Ferištehoğlu*, 1923/1.
- Anonim, *Şerh-i Lugat-i Keskin*, 1911.
- Anonim, *Şerhu dibâceti'l-Kâmûsi'l-Muhît*, 4551/5.
- Abdurraûf b. Tâci'l-Arifin el-Munâvî (952-1031/1459-1622), *Şerhu hutbeti'l-Kâmûs*, 1874.
- Anonim, *Ta'rifatu'l-'ulûm*, 5102/3.

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

- Nâsireddîn Ebû Sa'îd Abdullâh b. Ömer el-Kâdî el-Beyzâvî (öl. 692/1293), *Ta'rifâtü'l-'ulûm*, 2436/15.
- Mecdu'd-dîn Ebû't-Tâhir Muhammed b. Yakûb el-Fîrûzâbâdî (729-817/1329-1415), *Tahbîrü'l-müveşşîn fi't-ta'bîr bi's-Sîn ve's-Şîn*, 4551/1.¹⁹⁶
- Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed el-Ezherî (öl. 370/880), *Tehzîbu'l-luga*, 492.73.
- Pîr Mehmed b. Yûsuf Ankaravî (öl. 866/1461), *Tercemânü's-sihâh*, 6715.
- Şemsî Ahmed Paşa İsfendiyarzâde (öl. 988/1580), *Cevâhîru'l-kelîmât*, 1900.¹⁹⁷
- Ebu'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris er-Razî el-Kazvinî (329-395/941-1004), *el-Mücmel fi'l-luga*, 8167.
- Ebû Abbâs Ahmed b. Yahyâ Sâleb el-Kûfî (200-291/816-904), *el-Fasih fi'l-luğa*, 1913/2.
- es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî (740-816/1340-1413), *Hâşiye alâ beyânî ta'rîfî'l-hamd ve's-şükr*, 3163/3.
- Anonim, *Kesfü'l-elfâz*, 1726/5.
- Kutrub Muhammed b. el-Müstenîr el-Basrî (öl. 206/821), *Kitâbu'l-müselles*, 556/13.
- Anonim, *Kitâbu't-ta'rifât ve'l-fevâid ve'l-furûk*, 5558/2.
- İbn eş-Şâhidî Mahmûd, *Mahmûdiyye*, 1909/1.
- Anonim, *Mecmû'a muntehabe mine'l-kütübi'l-muhtelife*, 3176.
- Anonim, *Müfidü'l-müstefîdîn*, 1865/1.
- Anonim, *Risâle fi beyânî ta'rifâtü mukaddimeti'l-'ulûm*, 5049/5.
- Anonim, *Risâletü'l-mufredâti'l-ma'deniyye*, 2933/1.
- Anonim, *Subhatu's-sıbyân*, 1865/2.¹⁹⁸
- Anonim, *Şerhu esmâi's-Süryaniyye fi Kasîdeti'l-Celcelâtüyye ve Fevâidi's-süver*, 551/5.
- Kazasker, *Ucâle fi't-ta'rifât*, 2443/5.

¹ Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi ile ilgili bilgiler için bkz. M. Mahfuz Söylemez, "Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde Bulunan İslam Tarihi İle İlgili Yazmalar I", *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002/1, ss. 294 – 296; Ethem Erkoç, *Beşiktaş Muhafızı Yedi Sekiz Hasan Paşa ve Bir Devrin Hikayesi*, Çorum 2004, ss. 179 – 180.

² Ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fârâbî, *İlimlerin Sayımı*, Çeviren: Ahmet Ateş, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1986, s. 57 vd.; Taşköprülüzâde Ahmed Efendî, *Mevzûâtü'l-ulûm (İlimler Ansiklopedisi)*, I-II, Sadeleşiren: Mümin Çevik, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1966, I, 131 – 138; Saçaklızâde, *Tertîbu'l-'ulûm*, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 1988, ss. 122 – 123; Mehmet Talû, *Arab Dili ve Edebiyatı*, I – III (Tek cilt içinde), Kayseri 1986, II, 21 – 22.

³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2822/3, 2826/2, 2851/4, 5476/5, 5481/6, 5490/4, 5506/5, 14734/5, 20965/5, 20967/5.

⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2833/3, 2834/1, 5460/2, 20963/3, 23282/5.

⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5434/3.

⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 43, 2822/2, 5244/6, 5434/2, 5436/4, 5492/3.

⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2790/2, 2851/2.

⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2827/2, 2840/3, 5434/1, 8265/3.

⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 30, 2828/2, 2851/3, 5396/1, 5476/4, 5481/5, 5506/4, 6755/2, 14734/4, 20965/4, 20967/4, 23283/6.

¹⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5458/2, 5462/4, 5485/2.

¹¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2824/1, 2851/1, 5244/5, 5443/1, 5456, 6761/6, 6762/2, 8265/2, 12882.

¹² Mükerrer Nüsha Numaraları: 6760.

¹³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5469/2, 5476/3, 5481/4, 5490/2, 5506/3, 6455/3, 14734/3, 18777/2, 20965/3, 20966/3, 20967/3, 23283/5.

¹⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5492/2, 5505/2.

¹⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2714/7, 2856/4, 2872/2, 5475/4, 5496/1.

¹⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5438/2, 5453, 5487/2, 8265/1, 14727.

¹⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5475/3, 5492/1, 5505/1.

ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR

- ¹⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2838/1, 5442, 5451/2,
¹⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5446, 6761/5, 23286/2
²⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5469/1, 5476/2, 5481/3, 5490/1, 5506/2, 14734/2, 18777/1,
20965/2, 20966/2, 20967/2, 23283/4.
²¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2818/2, 2856/5.
²² Mükerrer Nüsha Numaraları: 4882/2, 5394, 5438/1, 5452/1, 5462/2, 5465, 5467, 5479, 5479/1,
5481/1, 5501, 23286/1.
²³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5457.
²⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2418, 6763.
²⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5449, 5476/1, 5481/2, 5511, 6755/1, 6759, 8250, 14734/1,
20965/1, 20966/1, 20967/1, 23283/3
²⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5480.
²⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5503, 5496/2.
²⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2812, 2846.
²⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2855, 2863, 5390, 5441, 5450, 5462/1, 5497, 5502, 8263, 8264,
14555, 20968.
³⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4380, 4423/2, 4424, 4425/1, 4427, 4428, 8138, 14503.
³¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4667/1, 5437, 5488, 5493, 5494.
³² Mükerrer Nüsha Numaraları: 2860/2, 5431, 5435, 5436/2, 5508.
³³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5455/2..
³⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2854, 5429, 8278.
³⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5433.
³⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2835.
³⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2849/1, 5444.
³⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 3286/23.
³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Seyyid Şerif Cürcânî, *Kitâbu 'l-ta'rifât*, Tahk. Abdu'l-mun'im el-
Hafnâ, Dâru'r-raşâd, Kahire, ty. s. 268; Fârâbî, *a.g.e.*, ss. 59 – 61; Taşköprülüzâde, *a.g.e.*, I, 139
– 171; Şaçaklızâde, *a.g.e.*, 126 – 128; Talû, III, 5 – 6.
⁴⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2523/8, 2736/2, 2764/3, 2772/3, 5216/2, 5222/1, 5248/3, 5269/3,
5316/5, 5323/7, 5334/4, 5363, 5385/4, 13075/4.
⁴¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 534/2, 2764/4, 5250/2, 5260/3, 5264/1, 5289/3, 5323/3, 5334/3,
5345/3, 5354/6, 5378/1, 5384/4, 5385/5, 13013/2, 14722/1, 14723/3, 14724/4, 14731/2.
⁴² Mükerrer Nüsha Numaraları: 5378/2
⁴³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5317.
⁴⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2566/4, 5310/1.
⁴⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2566/2, 2682/1, 5222/2, 5332/2.
⁴⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5264/2, 5281/2, 5378/3, 6742, 6743/1.
⁴⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5216/1, 5250/1, 5289/2, 5290/2, 5323/2, 5327/3, 5334/2, 5342,
5345/2, 5354/2, 5384/3, 5385/3, 6746, 13013/1, 13040/2, 14722/2, 14723/2, 14724/3, 14731/1,
⁴⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2715.
⁴⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5213, 5272, 5337, 13041.
⁵⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2768/1, 2772/1, 5211/2, 5260/1, 5289/1, 5290/1, 5311, 5316/1,
5323/1, 5327/1, 5334/1, 5345/1, 5354/1, 5381/1, 5384/1, 5385/2, 6747, 6748, 8236/1, 13040,
13075/1-4, 14723/1, 14724/2.
⁵¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5306, 5308, 2726, 5215, 5331, 5351, 5389, 6737, 6738, 6739,
6798, 8237, 8238, 12843, 14719, 14730, 18771.
⁵² Mükerrer Nüsha Numaraları: 5285
⁵³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2671/1, 2671/2, 5240, 5301, 5360, 5365, 5370, 5376, 5430,
5440, 6749, 8232, 12886.
⁵⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2747, 5328.
⁵⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2703, 5307, 5314, 5321, 5335, 8235.
⁵⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2702, 5298, 5313/2.
⁵⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5364/4.
⁵⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2698/9.

- ⁵⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 6740.
⁶⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5220/1.
⁶¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2698/5, 2712/3, 2712/4.
⁶² Mükerrer Nüsha Numaraları: 5343.
⁶³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2663.
⁶⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5357.
⁶⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2716.
⁶⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5273.
⁶⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5142.
⁶⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5251, 5254.
⁶⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2576, 2759/3, 5146, 5218/1, 5243/1, 6754.
⁷⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5278.
⁷¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2606.
⁷² Mükerrer Nüsha Numaraları: 1472, 5137.
⁷³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2736/1, 2772/2, 5248/2, 5290/3, 5296, 5316/4, 5323/6, 5354/4, 5369/4, 5381/2, 5385/1, 13075/1-4.
⁷⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5312, 5326, 5338, 5344, 5361, 5371, 5382, 8234.
⁷⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2713/1, 2724, 2727, 5277, 5359, 5362, 5369/1, 8240
⁷⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5269/1, 5276/1, 5286, 5348, 5353, 5358, 5382.
⁷⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5316/3, 5325/5, 5354/5, 8236/2, 13075/2.
⁷⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2714/5, 2714/6.
⁷⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5369/2.
⁸⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2705/1.
⁸¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2700/1, 3286/5.
⁸² Mükerrer Nüsha Numaraları: 4674, 5262.
⁸³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2595, 5245, 5151, 5266, 20964.
⁸⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5143.
⁸⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2436/18, 2728/1, 5216/3, 5218/2, 5248/1, 5316/2, 5319/2, 5323/4, 5327/2, 5341/1, 5354/3, 5384/2, 5388/2, 5396/2, 14724/1, 20963/1.
⁸⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2658/1, 5263/1, 5545/1.
⁸⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2708/5, 3912/5.
⁸⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 3151/2, 5387, 5540, 5544, 5545/2, 5553.
⁸⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2632/2.
⁹⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2563, 2564, 2565.
⁹¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2598.
⁹² Mükerrer Nüsha Numaraları: 2628.
⁹³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5341/3.
⁹⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2658/2, 5222/3, 5244/3, 5265/1, 5275/1.
⁹⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2750, 2845/1, 5270/1, 5270/3, 5533.
⁹⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2674, 2711.
⁹⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 27, 2759/1, 2764/1.
⁹⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2709.
⁹⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2746.
¹⁰⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5275/3
¹⁰¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2295/3, 2295/4.
¹⁰² Mükerrer Nüsha Numaraları: 2577.
¹⁰³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5261, 5281/1, 6743/2.
¹⁰⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2683/2, 2757/2.
¹⁰⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2752.
¹⁰⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2676.
¹⁰⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2691, 2723.
¹⁰⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5241, 5274.
¹⁰⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5244/2, 5324, 6750, 6751.
¹¹⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 5336.
¹¹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Taşköprülüzâde, *a.g.e.*, I, 130; Saçaklızâde, *a.g.e.*, 119 – 121.
¹¹² Mükerrer Nüsha Numaraları: 556/12, 2443/2, 2697/3, 3286/3, 4878/1, 4883/2, 4895/2, 4899/1, 4916/1, 5056/2.

ÇORUM HASAN PAŞA İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN ARAP DİLİ VE BELÂGATINA DAİR YAZMALAR

- ¹¹³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2394/3, 2440/1.
¹¹⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 126/4, 2410/2, 2424/4, 2697/1, 4916/5,
¹¹⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2424/2, 2434/2, 4916/3.
¹¹⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 149/2.
¹¹⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 12, 2440/2, 4867/1.
¹¹⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2410/4, 2424/3, 2434/4, 2697/2, 3283/2, 4878/2, 4895/1,
4899/3, 4916/2, 14517/1, 21471/5.
¹¹⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4878/3, 4887/1, 4895/4, 4902, 4904.
¹²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Fârâbî, *a.g.e.*, ss. 62 – 63; Taşköprülüzâde, *a.g.e.*, I, 181 – 185;
Saçaklızâde, *a.g.e.*, 128.
¹²¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2097/4, 2117/4, 2200/1, 2260/1, 4520/3, 4675/3, 4741/2,
4757/2, 4781/1, 23282/4.
¹²² Mükerrer Nüsha Numaraları: 2176/1, 2176/6, 4747/1.
¹²³ Didaktik manzumeler içinde sadece Arap dili ve belagatına ilişkin olanlara yer verdik.
¹²⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2117/3.
¹²⁵ Ali el-Cârim, Mustafa Emin, *el-Belâgatu'l-vâdha*, el-Mektebetu'l-İslâmiyye, İstanbul, ty., s.
8; M. A. Yektâ Saraç, *Klâsik Edebiyat Bilgisi*, Gökkuşbucağı, İstanbul 2004, s. 33. Ayrıntılı
bilgi için bkz. Ayrıntılı bilgi için bkz. Taşköprülüzâde, *a.g.e.*, I, 171 – 181; Saçaklızâde, *a.g.e.*,
153 – 154.
¹²⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 1545/2, 2417, 2355/3, 3912/17, 4938/4, 6864/2.
¹²⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2432/1, 3286/1.
¹²⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2355/2, 2429/3, 4874/2.
¹²⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 13, 4793, 4796, 4804.
¹³⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2153/2.
¹³¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 08, 21, 1726/7, 2425/4, 2515/4, 2430/3, 2743/9, 2820/7, 4065/4,
4422/2, 4877/3, 4910/2, 4917/2.
¹³² Mükerrer Nüsha Numaraları: 2396, 3171, 5523.
¹³³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2387, 2432/2, 4321/4, 4863, 4875, 4919/2, 4921, 4940, 4943/1,
4944, 4945, 14735.
¹³⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2432/3, 4439/3.
¹³⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 1969
¹³⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2694/2.
¹³⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4900/8, 4920/2.
¹³⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4883/3.
¹³⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4065/3.
¹⁴⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2410/6, 2425/1, 2427/1.
¹⁴¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 1932, 2057.
¹⁴² Mükerrer Nüsha Numaraları: 4808.
¹⁴³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2364, 4807, 4809, 4872, 4910, 6121, 6865, 20976, 34891.
¹⁴⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 53
¹⁴⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4911/3, 4920/1.
¹⁴⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2410/5, 2436/2, 2820/8, 3279/3, 4889/4, 4891/2, 4898/1,
4900/7.
¹⁴⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2332, 5527.
¹⁴⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2412/1, 2415, 4860/2, 4914/3, 4927, 5557/1, 6731/2.
¹⁴⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4855,
¹⁵⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2420.
¹⁵¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2439.
¹⁵² Mükerrer Nüsha Numaraları: 2397, 2426, 2430/1, 2436/3, 2494/1, 4876/1, 4877/4, 4887/2,
4891/1, 4900/1, 13102/1, 13102/3.
¹⁵³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4911/1.
¹⁵⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4880
¹⁵⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4805 (a).
¹⁵⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2401, 4936/2,

ABDURRAHMAN ÖZDEMİR

-
- ¹⁵⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2395, 2423/1, 4805, 4897.
¹⁵⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 20, 2393, 4924, 4946, 6723.
¹⁵⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2412/2, 4894/2.
¹⁶⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4104.
¹⁶¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2408.
¹⁶² Mükerrer Nüsha Numaraları: 2361, 4631, 4884, 4888, 4905, 4906, 4925, 20975, 34893.
¹⁶³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4873(a)
¹⁶⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2425/2, 3244/7, 4811/1, 4889/5, 4917/1, 5158/1.
¹⁶⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2097/5, 2098/2, 2117/1, 2176/4, 4675/2, 4747/3, 4757/1.
¹⁶⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 561/3; 3753/5.
¹⁶⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 1937, 4661, 4662, 4743, 8172.
¹⁶⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 578/3
¹⁶⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 605/3.
¹⁷⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 546/1, 603/1, 613/1, 626/2, 666/5, 3831/1, 13289/6, 23291/2.
¹⁷¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 575/1, 2945/11.
¹⁷² Mükerrer Nüsha Numaraları: 546/2.
¹⁷³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 546/7, 586/1, 1705/3, 2945/12, 3224/1.
¹⁷⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 546/4, 2945/7, 23289/3, 23289/5.
¹⁷⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2134/3.
¹⁷⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2264.
¹⁷⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 544, 570/1, 577, 588, 605/2, 3836.
¹⁷⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 618/2, 635/1.
¹⁷⁹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 587.
¹⁸⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 572/2, 573, 635/1, 2110/2.
¹⁸¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 640/1, 2945/8, 3244/3
¹⁸² Mükerrer Nüsha Numaraları: 2075/1, 2075/2, 2110/4, 2945/5, 2945/6, 3696/3
¹⁸³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 546/5.
¹⁸⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 3913, 4657.
¹⁸⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2098/1, 4747/4.
¹⁸⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 6717
¹⁸⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4556/3.
¹⁸⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 1841, 4551/6, 4558.
¹⁸⁹ 23-25 Kasım 2007 tarihlerinde yapılan “Uluslararası Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Çorum Sempozyumu” kapsamında tebliğ olarak sunulmuş olup, hâlen tarafımızca üzerinde bir kitap çalışması yürütülmektedir.
¹⁹⁰ Mükerrer Nüsha Numaraları: 8186.
¹⁹¹ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4908.
¹⁹² Mükerrer Nüsha Numaraları: 4556/2
¹⁹³ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2820/9, 5534, 5535, 5549, 5552, 5554, 5561, 12887, 20973.
¹⁹⁴ Mükerrer Nüsha Numaraları: 1882, 4583.
¹⁹⁵ Mükerrer Nüsha Numaraları: 1031/5.
¹⁹⁶ Mükerrer Nüsha Numaraları: 4556/1.
¹⁹⁷ Mükerrer Nüsha Numaraları: 1878/1
¹⁹⁸ Mükerrer Nüsha Numaraları: 2878/2(a), 4557/1, 6755.